

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ПІДГОТОВКИ, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТУ ТА
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ
«ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ»**

ТЕРНОПІЛЬ – 2024

Методичні рекомендації з підготовки, оформлення, захисту та оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Публічні фінанси». Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 76 с.

Укладачі:

Тетяна КІЗИМА – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія;

Володимир ГОРИН – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія.

Методичні рекомендації складені на основі Загальних методичних рекомендацій з підготовки, оформлення, захисту та оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів / В. М.Островерхов та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 83 с.

Методичні рекомендації містять загальні та уніфіковані вимоги до календарного плану виконання кваліфікаційної роботи, визначення її мети, цілей та завдань, структури, організації роботи, форматування та стилю кваліфікаційної роботи, порядку проведення перевірки кваліфікаційних робіт на дотримання норм академічної доброчесності, оцінювання, процедури захисту, визначають роль гаранта освітньої програми і наукового керівника кваліфікаційної роботи, права й обов'язки здобувача вищої освіти, характеризують засади дослідницької етики та наслідки порушення вимог щодо написання чи захисту кваліфікаційної роботи.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ОСНОВНІ ДАТИ	6
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	7
ЦІЛІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	8
СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	10
НАУКОВИЙ КЕРІВНИК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
ПРАВА Й ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	13
РОЛЬ ГАРАНТА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	14
ДОСЛІДНИЦЬКА ЕТИКА	14
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД КВАЛІФІКАЦІЙНИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ	17
ФОРМАТУВАННЯ ТА СТИЛЬ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	24
ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА ДОТРИМАННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	34
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	35
ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ (ПОПЕРЕДНЬОГО ТА ОСНОВНОГО) КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	38
НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ СТОСОВНО НАПИСАННЯ ЧИ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	40
ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ОНП «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ»	42
ДОДАТКИ	48
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ВСТУП

Виконання і захист кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів є завершальним етапом навчання й одним із основних видів атестації у Західноукраїнському національному університеті, метою якого є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та досягнутих програмних результатів навчання вимогам відповідних стандартів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота повинна відповідати встановленим вимогам і має бути виконана автором самостійно на основі опрацьованого найновішого теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити власні розробки, висновки і пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Роботи, механічно переписані з літературних джерел, нормативних документів, неопрацьовані і неоформлені належним чином, а також виконані шляхом компілювання та дослівного використання тексту, ідей інших авторів без посилання на використані джерела (плагіат), до захисту не допускаються.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною та давати змогу адекватно використовувати як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання, правомірність і доцільність застосування яких повинне бути всебічно обґрунтоване у кожному конкретному випадку.

Варто пам'ятати, що кваліфікаційна робота – це, насамперед, підсумок творчої діяльності, у процесі якої випускник програми на основі набутих теоретичних і практичних знань, умінь, досвіду здійснення власних досліджень зобов'язаний розробити комплекс заходів чи прикладних рекомендацій, спрямованих на виконання актуальних науково-практичних завдань.

На підставі аналізу змісту виконаної кваліфікаційної роботи і захисту її основних положень атестаційна комісія (далі – АК) оцінює рівень теоретичної і практичної підготовки випускника та приймає рішення про присвоєння здобувачеві кваліфікації за відповідним ступенем вищої освіти.

Загальні рекомендації призначені для встановлення єдиних уніфікованих вимог до кваліфікаційних робіт. Рекомендації визначають загальні вимоги підготовки та публічного захисту кваліфікаційних робіт у Західноукраїнському національному університеті. На основі цих загальних рекомендацій інститути, факультети, кафедри можуть, виходячи зі специфіки спеціальностей і освітніх програм, конкретизувати особливості підготовки кваліфікаційних робіт і критерії оцінювання, уточнювати та деталізувати відповідні нормативні вимоги, розробляти власні методичні рекомендації.

Кваліфікаційною роботою мають право керувати кваліфіковані науково-педагогічні працівники (далі – НПП) з досвідом наукової та практичної професійної діяльності. Завідувач кафедри, на якій реалізується відповідна освітня програма, організовує і контролює процес підготовки та захисту кваліфікаційних робіт. Гаранти

освітніх програм щорічно коригують тематику кваліфікаційних робіт з урахуванням сучасних викликів, розвитку науки, сфери фахової діяльності, потреб регіону і замовників практичних розробок, набутого на кафедрах досвіду, побажань стейкхолдерів і рекомендацій АК.

Відповідно до вимог стандартів вищої освіти, усі кваліфікаційні роботи оприлюднюються в репозитарії Західноукраїнського національного університету.

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОНП «ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ» ТА ОСНОВНІ ДАТИ***

№ з/п	Етапи кваліфікаційної роботи	Термін виконання
1	Затвердження теми кваліфікаційної роботи, ознайомлення з літературними джерелами та складання плану роботи.	до 01.01. 2024 р.
2	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (1 розділ роботи).	до 01.07. 2024р.
3	Написання аналітично-розрахункової частини кваліфікаційної роботи (2 розділ роботи)	до 01.12.2024 р
4	Написання проєктної (конструктивної) частини кваліфікаційної роботи (3 розділ)	до 01.03. 2025 р.
5	Представлення попереднього варіанту кваліфікаційної роботи, перевірка та внесення змін керівником	до 01.04.2025 р.
6	Опрацювання зауважень та представлення завершеного варіанту кваліфікаційної роботи. Підготовка супроводжуючих документів.	до 20.04.2025 р.
7	Перевірка кваліфікаційної роботи на оригінальність тексту у системі «Turnitin Similarity».	до 01.05.2025 р.
8	Оформлення кваліфікаційної роботи та отримання допуску до захисту	до 10.05.2025 р.
9	Подання кваліфікаційної роботи до захисту на засіданні атестаційної комісії.	до 15.05. 2025 р.

*дати орієнтовні та подані для взірця

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до стандартів вищої освіти та згідно з навчальними планами підготовки фахівців за відповідними освітніми програмами, кваліфікаційна робота – вид атестації здобувачів освітнього ступеня «магістр». Через підготовку і захист кваліфікаційної роботи студент підтверджує рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми.

Кваліфікаційна робота здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» – це самостійне та завершене наукове дослідження, у якому на базі вивчених професійно-орієнтованих дисциплін і виконаних студентом практичних робіт за фаховим спрямуванням мають бути сформульовані та обґрунтовані наукові положення з елементами новітніх знань (наукової новизни), що характеризують внутрішню єдність одержаних результатів, зроблених висновків і розроблених рекомендацій, які висуваються до практичного впровадження та публічного захисту і свідчать про можливість виконувати конкретні інноваційні управлінські, науково-теоретичні та прикладні завдання з урахуванням специфіки різних галузей науки та сфер професійної діяльності за профілем підготовки здобувача освітнього ступеня «Магістр». У кваліфікаційній роботі має бути розв'язана складна задача у відповідній сфері, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє ефективне застосування для виконання науково-прикладного завдання шляхом поглибленого, комплексного опанування обраної теми та методів самостійного дослідження, демонстрації вмінь логічного і послідовного викладу дослідницького матеріалу, а також навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання завдань відповідно до вимог освітніх програм із певної галузі знань, спеціальності.

Для досягнення мети у роботі виконуються такі завдання:

- опрацювання, систематизація, узагальнення та поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних завдань;
- формулювання конкретної прикладної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у наукових джерелах і потребує інноваційних підходів до розроблення комплексу взаємопов'язаних пропозицій для її вирішення;
- наукове обґрунтування інструментарію (методів, прийомів і засобів) вирішення визначеної проблеми;
- моделювання внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, що є суттєвими для виконання конкретного науково-прикладного завдання;
- формування вмотивованих і виважених висновків, рекомендацій і пропозицій на основі результатів наукових досліджень.

ЦІЛІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основними цілями написання кваліфікаційної роботи є:

- **Розширення та поглиблення знань з обраної теми дослідження.**

Кваліфікаційна робота дає можливість здобувачу вищої освіти розширити знання в обраній ним темі, зокрема, і на основі вже засвоєних теоретичних знань у ЗВО. Перш за все, це дозволить здобувачу сформувати чітке уявлення про обрану тему та основні вектори дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач удосконалив наявні знання щодо теоретичних засад тематики дослідження, відточить уміння проводити аналіз релевантної літератури та визначення проблемних питань, які планує вирішити у ході своєї роботи. Основною метою є поглиблення розуміння теми, формулювання гіпотези та встановлення основних принципів і підходів для вирішення питань, що вивчаються. Це дозволить здобувачу визначити контекст свого дослідження, чітко сформулювати об'єкт і предмет, а також розкрити наукову значущість обраної теми.

- **Розвиток дослідницьких навичок.**

Написання кваліфікаційної роботи передбачає розвиток навичок у проведенні наукових досліджень. У процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний поглибити знання з методології дослідження, систематизувати та аналізувати актуальні літературні джерела та статистичні дані, аргументовано вибирати та застосовувати методи дослідження. Окрім того, здобувач розвиває навички самоорганізації, самостійності прийняття рішень, критичного мислення та систематизації отриманих даних. Проведення ґрунтовного дослідження дозволить йому детально опанувати вибрану тематику, використавши методи наукового аналізу, розвинути навички креативного та аналітичного мислення, що стане основою для майбутнього успішного наукового та професійного розвитку.

- **Формування критичного мислення та навичок аналізу.**

Важливою ціллю написання кваліфікаційної роботи є розвиток у здобувачів навичок об'єктивного оцінювання і критичного аналізу інформації. У процесі написання роботи здобувач вчиться критично сприймати різноманітні погляди, теорії та дані, що стосуються обраної теми дослідження. Важливим є також розвиток вміння аргументовано висловлювати свої думки, розрізняти факти від припущень та фейків, а також розуміти взаємозв'язок між різними аспектами дослідження. Написання кваліфікаційної роботи є важливим етапом у розвитку критичного мислення здобувача, оскільки він вивчає, аналізує та оцінює наукову інформацію, опираючись на здобуті знання та власну логіку. Ця навичка є важливою як для академічного, так і для професійного успіху фахівця у майбутньому.

- **Розвиток практичних навичок.**

Не менш важливою ціллю є розвиток навичок застосування теоретичних знань у практичних сценаріях вирішення поставлених завдань відповідно до теми дослідження. Вагомою частиною цього процесу є робота з фаховою літературою, використання джерел інформації, аналіз конкретних ситуацій та формулювання практичних рекомендацій, чи розроблення

проєкту, вироблення рішень. Через написання кваліфікаційної роботи здобувач отримує можливість удосконалити свої навички роботи з даними, вирішувати завдання, що виникають під час дослідження і вивчає можливості їх практичного застосування. Це дозволить йому стати більш кваліфікованим фахівцем, готовим до вирішення реальних завдань в обраній сфері.

• **Розвиток навичок академічного письма та публічних виступів.** Написання кваліфікаційної роботи передбачає оволодіння навичками письмового викладу матеріалу та здатності аргументовано і конкретно висловлювати власні думки і результати досліджень. У процесі дослідження здобувач вчиться структурувати свої думки, аргументувати твердження, систематизувати отриману інформацію. Таким чином, він не лише удосконалює вміння стосовно наукового письма, а й опановує норми оформлення наукових текстів, коректного цитування та використання літературних джерел. Важливою навичкою є підготовка до публічного виступу і представлення результатів наукового дослідження, що сприяє розвитку студентської комунікаційної компетентності та підготовці до професійної взаємодії у зовнішньому середовищі.

• **Формування експертності та підготовка до професійного зростання.** Написання кваліфікаційної роботи – це усвідомлення бажання розвиватись й удосконалювати свої професійні навички для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Ця ціль спрямована на покращення різноманітних аспектів, у тому числі фахову експертизу, творчий потенціал та лідерські якості. У ході написання кваліфікаційної роботи здобувач глибше досліджує обрану тему, що сприяє розширенню його фахового світогляду та засвоєнню нових знань в обраній галузі. Також важливим елементом є розвиток аналітичних та критичних навичок, необхідних для майбутньої самостійної діяльності у професійному середовищі. Взаємодія з викладачами та експертами, аналіз отриманих результатів і вивчення новітніх тенденцій стосовно тематики дослідження сприяють професійному формуванню та допомагають здобувачеві адаптуватися до вимог сучасного ринку праці та викликів і можливостей у майбутній кар'єрі.

• **Засвоєння етичних стандартів та принципів доброчесності.** Важливим у ході написання кваліфікаційної роботи є розуміння та дотримання високих етичних стандартів та принципів доброчесності. Головною ціллю є дотримання найвищих норм і стандартів дослідницької етики, що дозволяє здобувачеві розвивати власний етичний кодекс, формувати навички доброчесності та приймати науково обґрунтовані рішення у процесі дослідження. Такий підхід сприяє високій моральній та етичній грамотності майбутнього фахівця, його готовності керуватись питаннями справедливості, суспільної відповідальності та професійної етики у майбутній кар'єрі.

СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Орієнтовна структура кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш;
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи;
- відгук наукового керівника;
- зовнішня рецензія (за наявності), внутрішня рецензія (із суміжної кафедри);
- анотація;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності);
  - вступ;
  - розділи основної частини;
  - висновки;
  - список використаних джерел;
  - додатки (за необхідності).

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи містить (додаток В):

- найменування міністерства, якому підпорядкований заклад вищої освіти;
- назву закладу вищої освіти, факультету (інституту) та кафедри, де виконано кваліфікаційну роботу;
  - прізвище, ім'я, по батькові здобувача освітнього ступеня;
  - тему кваліфікаційної роботи;
  - шифр і найменування спеціальності та назву освітньо-наукової програми «Публічні фінанси»;
    - освітній ступінь;
    - шифр групи, прізвище, ініціали та підпис здобувача;
    - науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали і підпис наукового керівника, а також консультанта (за наявності);
      - відмітку про допуск до захисту, дата, прізвище, ініціали та підпис завідувача кафедри, на якій реалізується освітня програма;
      - місто, рік.

Зміст подають на початку роботи. У ньому вказують назви складників роботи, послідовно наводять вступ, назви всіх розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів (якщо вони мають окремі заголовки), висновки, додатки і номери сторінок, на яких починається матеріал відповідних структурних складових роботи.

Анотацію пишуть українською й англійською мовами. Вона містить відомості про автора, назву кваліфікаційної роботи, освітній ступінь і спеціальність, за якими вона виконується, місце та рік захисту, стислий виклад змісту та результатів дослідження (додаток Д).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів. Усі

використані в роботі малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни пояснюють у переліку, розміщеному безпосередньо після змісту, починаючи з нової сторінки. Незважаючи на наявність списку, за першої появи цих елементів у тексті роботи наводять їхнє розшифрування у круглих дужках.

Перелік друкують у дві колонки, у яких ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч – їхнє детальне розшифрування (додаток Н). Якщо у роботі спеціальні терміни, скорочення символи, позначення тощо повторюються менше ніж три рази, указаний перелік не складають, а їхнє розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ до кваліфікаційної роботи – невід’ємна частина роботи, у якій стисло дають власну оцінку сучасного стану аналізованої проблеми, указуючи на практично виконані/невиконані завдання, наукові підходи, що вже застосовуються у цій сфері наукових розвідок, напрацювання провідних учених і фахівців, світові тенденції та інноваційний зарубіжний досвід стосовно виконання поставлених завдань, обґрунтування доцільності здійснення такого наукового дослідження. У вступі формулюють актуальність вибраної теми, мету і завдання дослідження, об’єкт та предмет дослідження, вибрані методи, практичну значимість отриманих результатів, зазначають інформацію про апробацію результатів роботи, власні публікації. Орієнтовний обсяг вступу – 2-4 сторінки друкованого тексту залежно від типу кваліфікаційної роботи.

Основна частина роботи – це її головна складова, що містить виклад сучасних відомостей і уявлень про об’єкт (предмет) дослідження або опис розробок (напрацювань), які є необхідними та достатніми для розкриття змісту проведених наукових пошуків й отриманих результатів (опис методології дослідження, характеристик і/або властивостей об’єкта (предмета) дослідження, основних принципових рішень і механізмів, що забезпечують їхню реалізацію та забезпечують комплексне виконання поставлених перед дослідником завдань). Основна частина складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. У розділах детально розглядають методика, інструментарій і техніку дослідження, узагальнюють результати.

Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі роботи, її меті та завданням. Основна частина повинна містити три розділи. Кафедри, що відповідальні за реалізацію освітньої програми, можуть конкретизувати вимоги до обсягу та структури основної частини кваліфікаційної роботи, враховуючи особливості наукових досліджень у конкретній галузі (сфері) наукової або професійної діяльності (наприклад, у сфері технічних, економічних наук, дизайну чи журналістики).

Висновки до кваліфікаційної роботи загалом розміщують безпосередньо після її основної частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять отримані особисто автором основні наукові і практичні результати, що розкривають ступінь досягнення мети та виконання завдань кваліфікаційної роботи, їхню науково-теоретичну цінність і прикладну значущість, відображають позитивні та негативні сторони

запропонованих рішень і розробок, порівнюють їх із попередніми науковими здобутками, рішеннями (розробками), формулюють рекомендації щодо наукового і практичного використання одержаних результатів. Для кращого сприйняття текст висновків доцільно поділити на пункти і розміщувати в певній логічній послідовності (спочатку теоретичні результати, а потім результати практичного характеру). Висновки повинні займати приблизно 2-5 сторінок залежно від типу кваліфікаційної роботи.

Список використаних джерел містить перелік джерел, із яких у роботі використано ті чи інші матеріали та на які обов'язково мають бути посилання у тексті. Цей перелік починають із нової сторінки, подаючи бібліографічні описи в порядку, за яким їх уперше згадують у тексті, або в алфавітному порядку з їхньою наскрізною нумерацією. Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинних стандартів (додаток Л).

Додатки повинні містити матеріал, що:

а) є необхідним для повного висвітлення проблематики дослідження, але його введення до основної частини кваліфікаційної роботи може зумовити її перевантаження інформацією, що безпосередньо не стосується обраної теми, а також порушити впорядкованість та логічність викладу тексту згаданої роботи;

б) не може бути послідовно розміщений в основній частині кваліфікаційної роботи через надмірний обсяг або способи відтворення, що призведе до порушення встановлених вимог стосовно її загального обсягу;

в) підтверджує апробацію та впровадження результатів досліджень.

Таким чином, у додатках доцільно розміщувати допоміжні ілюстрації або таблиці, а також матеріали, які через великий обсяг, специфіку викладення чи форму подання не можуть бути включені до основної частини роботи (оригінали фотографій, проміжні математичні доведення, формули, розрахунки, інструкції, методики, схеми, опис комп'ютерних програм, первинні документи або їхні копії тощо).

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Науковими керівниками кваліфікаційної роботи можуть бути викладачі з науковими ступенями та вченими званнями, які здійснюють наукові дослідження, що відповідають специфіці та змісту освітньої програми.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи призначається на засіданні кафедри, де реалізується освітня програма, відповідно до навчального навантаження, наукових інтересів НПП з урахуванням побажань здобувачів, які мають право на вибір наукового керівника. Список потенційних наукових керівників кваліфікаційних робіт погоджується з гарантом освітньої програми.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи:

- здійснює наукове керівництво підготовкою роботи;
- формує разом із здобувачем завдання для її виконання;

- погоджує план кваліфікаційної роботи і, за потреби, його коригування, а також погоджує об'єкт і предмет дослідження;
- рекомендує необхідну основну літературу, довідкові та інші матеріали;
- контролює дотримання студентом календарного графіку виконання кваліфікаційної роботи. Інформує на засіданні кафедри про хід виконання студентом календарного графіку;
- аналізує та фахово рецензує структурні частини кваліфікаційної роботи;
- систематично консультує здобувачів (очно, відповідно до затвердженого графіку консультацій, чи за допомогою електронних засобів зв'язку) стосовно змісту та процедури написання кваліфікаційної роботи, дотримання принципів академічної доброчесності та дослідницької етики;
- за потреби спільно зі студентом вносить пропозиції стосовно коригування теми кваліфікаційної роботи. Зміни у формулюванні назви роботи аргументуються письмовою заявою студента, погоджуються з науковим керівником та гарантом освітньої програми (віза на заяві) і передбачають внесення змін до наказу за письмовим поданням завідувача кафедри (витяг із протоколу засідання кафедри) не пізніше, ніж за три місяці до захисту;
- дає письмовий відгук на виконану кваліфікаційну роботу;
- бере участь у попередньому захисті та публічному захисті кваліфікаційної роботи.

Зміни керівників кваліфікаційних робіт оформляються наказом по університету за письмовим клопотанням завідувача кафедри, де реалізується освітня програма, у випадку виникнення такої потреби.

ПРАВА Й ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Здобувач вищої освіти має право:

- обирати тему кваліфікаційного дослідження з переліку запропонованих тем на кафедрі чи пропонувати свою з необхідним обґрунтуванням її розробки (ураховуючи сфери наукових інтересів професорсько-викладацького колективу кафедри);
- змінювати тему та/або наукового керівника, написавши заяву, за умови поважної причини;
- отримувати консультативну допомогу керівника щодо кваліфікаційного дослідження;
- ознайомитися із висновком наукового керівника та рецензією на виконане кваліфікаційне дослідження.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати загальні консультації, інструктажі щодо написання кваліфікаційного дослідження;

- дотримуватися календарного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- виконати й оформити кваліфікаційну роботу згідно із встановленими у ЗВО вимогами;
- дотримуватись чинного законодавства щодо збереження авторського права;
- нести відповідальність за якість підготовленої кваліфікаційної роботи, вірогідність отриманих даних;
- своєчасно подавати для опрацювання (згідно з графіком) науковому керівнику розділи кваліфікаційного дослідження;
- враховувати рекомендації наукового керівника та дотримуватись норм академічної доброчесності;
- надіслати на електронну скриньку кафедри завершене кваліфікаційне дослідження для його перевірки на наявність запозичень;
- згідно з календарним графіком подати на кафедру зброшуровану кваліфікаційну роботу, підготувати доповідь і презентацію на захист;
- пройти процедуру попереднього захисту та захисту кваліфікаційного дослідження.

РОЛЬ ГАРАНТА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Гарант освітньої програми забезпечує формування переліку рекомендованих тем кваліфікаційних робіт, його щорічне коригування відповідно до сучасних викликів і тенденцій розвитку відповідної сфери, вимог національного та регіональних ринків, особливостей ринку праці, пропозицій стейкхолдерів.

Гарант освітньої програми забезпечує організацію процедури вибору здобувачами теми кваліфікаційної роботи та наукових керівників, погоджує теми робіт, запропоновані здобувачами самостійно, виносить питання про затвердження тем кваліфікаційних робіт та наукових керівників на засідання кафедри.

Гарант може надавати консультації науковим керівникам та здобувачам щодо відповідності структури, об'єкту та предмету дослідження, змісту кваліфікаційної роботи освітній програмі.

Гарант освітньої програми очолює відповідні комісії з попереднього захисту кваліфікаційної роботи та приймає рішення про допуск (умовний допуск, недопуск) кваліфікаційної роботи до публічного захисту на засіданні атестаційної комісії.

Гарант освітньої програми, як правило, є членом відповідної атестаційної комісії, на засіданні якої здійснюється захист кваліфікаційної роботи.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЕТИКА

Однією зі складових сучасного наукового знання є розширення зв'язків науки й

моральності, причому мораль тут представляє людське начало, яке сучасна наука неодмінно повинна брати до уваги.

Етична дослідницька практика вимагає, щоб здобувачі вищої освіти на всіх етапах дослідницького процесу діяли відкрито і чесно, докладали всіх зусиль для вірогідності висновків. Таким чином, відповідними точками для кваліфікаційної роботи є відкритість, чесність, ретельність і точність у проведенні досліджень, а також у записі, представленні та оцінці їх результатів. Методи, що використовуються для збору даних, а також для дослідження та оцінювання результатів, мають відповідати науковим критеріям і бути етично стійкими.

Уже саме формулювання теми кваліфікаційного дослідження не може бути морально сумнівним (наприклад, евгеніка).

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися наукових стандартів під час планування та проведення кваліфікаційного дослідження, звітування про його результати та реєстрації даних, отриманих під час дослідження.

Якщо кваліфікаційна робота має на меті отримання даних шляхом опитування, анкетування, за допомогою інтерв'ю – етичні наслідки дослідження обов'язково обговорюються з науковим керівником.

Університет несе відповідальність за захист приватного життя, здоров'я, культурної чутливості та добробуту людей, тому наукові керівники та здобувачі вищої освіти повинні бути обізнані з етичними питаннями дослідження. Порушення дослідницької етики знизить переконливість результатів кваліфікаційної роботи, оскільки отримані дані не повинні бути морально сумнівними.

Під час підготовки кваліфікаційної роботи усім учасникам освітнього процесу (здобувач освіти, науковий керівник) потрібно дотримуватися фундаментальних принципів дослідницької етики.

Повага до людей

Усі учасники дослідження, які залучені до опитувань, інтерв'ю, дослідів тощо, повинні брати участь добровільно, без будь-якого примусу чи тиску, а їхні права, гідність і автономія мають бути захищеними.

Усі учасники можуть відмовитися від участі у кваліфікаційному дослідженні у будь-який момент.

Зважайте на те, щоб не було тиску на учасників, які належать до уразливих категорій людей, адже їм може бути важко припинити участь у дослідженні. Якщо потенційний учасник дослідження не здатен приймати самостійні рішення (хвороба, неповносправність, недієздатність, ув'язнення, перебування під опікою тощо), повага до людей вимагає, щоб такій особі не було завдано шкоди, аж до моменту припинення її участі у дослідженні.

Важливо чітко пояснити усім, що їхня відмова від участі не матиме негативних наслідків, адже ми поважаємо їхнє рішення й не намагатимемося змінити їхню думку.

Нешкідливість

Цінність результатів кваліфікаційного дослідження має переважати будь-який ризик або шкоду як для учасників, так і самих дослідників. Шкода може мати різні

форми.

Психологічна шкода: делікатні питання або завдання можуть викликати негативні емоції, такі як сором або тривога.

Соціальна шкода: участь може включати соціальні ризики, публічне збентеження або соціальну стигматизацію.

Фізична шкода: у результаті процедур дослідження може виникнути біль або травма.

Правова шкода: повідомлення про конфіденційні дані може призвести до правових ризиків або порушення конфіденційності.

Дослідник повинен повідомити про усі можливі ризики заподіяння шкоди учасникам перед дослідженням, щоб отримати інформовану згоду. Якщо існує ризик заподіяння шкоди, підготуйтеся надати учасникам ресурси, консультації чи медичні послуги, якщо це необхідно. Навіть якщо ідея дослідження є цінною для суспільства, вона не виправдовує порушення прав людини чи гідності учасників дослідження. Залучіть свого керівника до обговорення кроків щодо зменшення можливої шкоди.

Інформована згода

Інформована згода вимагає, щоб учасники, які беруть участь у дослідженні, отримали відповідну (а) інформацію про дослідження (б) у зрозумілій формі (в) без примусу чи спонукання.

Інформація повинна включати: процедуру дослідження, цілі, ризики та очікувані переваги, фінансування. Учасники, які вирішили припинити свою участь у кваліфікаційному дослідженні, повинні написати заяву.

Потенційним учасникам надається текст анкети для прочитання та з'ясування деталей опитування. Якщо вони згодні взяти участь, тоді можуть підписувати форму згоди. Зауважте, що цього може бути недостатньо для інформованої згоди, коли працюєте з вразливими групами людей.

Якщо збираєте дані від людей з низьким рівнем грамотності, обов'язково усно поясніть деталі опитування, перш ніж вони погодяться брати участь.

Учасникам з обмеженим рівнем володіння українською мовою потрібно перекласти інформацію рідною мовою.

У дослідженнях, де беруть участь діти, обов'язково знадобиться інформований дозвіл від батьків або опікунів. Хоча діти й не дають інформованої згоди, потрібно заручитися їхнім погодженням, враховуючи вік та рівень зрілості.

Анонімність

Анонімність означає, що ви не знаєте, хто є учасники, й не можете ідентифікувати їх.

Ви можете гарантувати анонімність, лише не збираючи будь-яку особисту інформацію, наприклад, імена, номери телефонів, адреси електронної пошти, IP-адреси, фізичні характеристики, фотографії та відео.

У багатьох випадках може бути неможливо по-справжньому анонімізувати збір даних. Наприклад, дані, зібрані особисто або через телефон, не вважаються повністю анонімними, оскільки деякі особисті ідентифікатори (демографічну інформацію чи

номери телефонів) неможливо приховати.

Псевдонімізація даних – альтернативний метод заміни ідентифікаційної інформації про учасників псевдонімними або підробленими ідентифікаторами (наприклад, кожному учаснику дається випадкове тризначне число). Дані однаково можна пов'язати з учасниками, але зробити це важче, оскільки ви відокремлюєте особисту інформацію від даних дослідження.

Конфіденційність

Конфіденційність означає, що ви знаєте, хто є учасниками, але видаляєте всю ідентифікаційну інформацію зі свого звіту.

Усі учасники мають право на конфіденційність, тому ви повинні захищати їхні особисті дані, поки ви їх зберігаєте або використовуєте. Навіть якщо не можете збирати дані анонімно, ви повинні забезпечити їх конфіденційність.

Деякі етапи дослідження не сприяють конфіденційності (наприклад, фокус-групове дослідження), але важливо зробити все можливе для цього, у тому числі повідомити учасників про пов'язані з цим ризики.

Унеможливлення неправомірної поведінки

Неправомірна поведінка в дослідженні означає вигадкування або фальсифікацію даних, маніпулювання аналізом даних чи спотворення результатів у звітах про дослідження. Це форма академічного шахрайства.

Ці дії вчиняються умисно і можуть мати тяжкі наслідки. Неналежна поведінка під час виконання кваліфікаційної роботи є серйозною етичною проблемою, оскільки вона може підірвати академічну добросовісність та інституційну довіру.

Отже, дослідницька етика – це передусім не про уникнення етичних порушень. Скоріше, дослідницька етика сприяє дотриманню таких процедур і практик, що забезпечують високий рівень надійності та якості кваліфікаційного дослідження.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД КВАЛІФІКАЦІЙНИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи

Підготовку до написання кваліфікаційної роботи починають із вибору теми. Своєчасний та обґрунтований вибір теми кваліфікаційної роботи значною мірою визначає процес подальшої ефективної діяльності.

Здобувач самостійно вибирає будь-яку із запропонованою кафедрою, де реалізується освітня програма, переліку тем досліджень відповідної професійної проблематики. При цьому доцільно враховувати актуальність й обізнаність студента з темою, майбутній фах і рівень підготовки здобувача; наявність у нього достатньої науково-теоретичної та інформаційно- фактологічної бази; можливість отримання практичного результату, ефективного для різноманітних галузей науки; власні уподобання, наукові інтереси тощо.

Перелік тем за кожною спеціальністю й освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмою повинен бути достатньо широким, щоб кожен здобувач міг

задовольнити свій науковий запит. Тому при виборі теми дослідження потрібно уникати ситуації, у якій вони б повторювались для двох чи більше виконавців. Дублювання – радше виняток, коли необхідно забезпечити комплексне виконання певних наукових і практичних завдань, що їх не можна охопити окремим дослідженням. Автори таких кваліфікаційних робіт мають уточнити основні аспекти свого наукового дослідження, застосовувати різні інноваційні підходи, принципи та методи наукових пошуків для виконання поставлених завдань.

За бажанням студент може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи. Вибираючи тему наукової роботи, варто мати на увазі, що дослідження за комплексними (абстрактними) темами часто бувають поверхневими та недостатньо самостійними. Натомість вузькоспеціалізовану тему опрацьовують детальніше та ґрунтовніше.

Важливим чинником вдалого вибору теми для здобувача є глибоке усвідомлення проблеми дослідження, її осмислення й обґрунтування. При цьому потрібно виокремлювати три етапи у виборі проблеми: її формулювання та окреслення очікуваного результату; детальна структуризація проблеми, тобто виокремлення у межах теми підтем і дослідницьких питань; визначення актуальності, значущості проблеми для науки та практики.

Від того, наскільки правильною буде постановка проблеми, значною мірою залежить її розв'язання і, відповідно, результат виконання кваліфікаційної роботи. Важливою передумовою отримання підсумків є правильне формулювання проблеми з визначенням її актуальності, ступеня розробленості, наявності наукових, нормативно-правових та інформаційно- фактологічних джерел.

Формулювання теми повинно бути лаконічним і відповідати обраній спеціальності, розкривати суть актуальної наукової проблеми.

Для більшої конкретизації іноді до назви доречно додати невеликий (4-6 слів) уточнюючий підзаголовок через двокрапку або в дужках. Зокрема, це стосується робіт, що висвітлюють вузькоспеціалізовані теми. Формулювання тем таких робіт повинно бути конкретним й аргументованим.

Визначившись із темою кваліфікаційної роботи, здобувач подає на ім'я завідувача кафедри, де реалізується освітня програма, заяву, у якій вказує: обрану тему для дослідження; коротке обґрунтування вибору теми; побажання щодо призначення наукового керівника («науковим керівником прошу призначити ...») (додаток А).

Завідувач кафедри, у свою чергу, відповідно до поданих заяв розподіляє теми і їхніх виконавців за науковими керівниками, ураховуючи побажання студентів про призначення керівника, фах і наукові інтереси професорсько- викладацького складу відповідної кафедри. Після цього виконавці кваліфікаційних робіт уточнюють та узгоджують із науковими керівниками остаточний варіант теми роботи, план дослідження та їхнє обґрунтування. Підготовлені належним чином матеріали подають на кафедру для обговорення й погодження. Після усунення зауважень тему і план роботи затверджують на засіданні кафедри, а керівник дає здобувачеві завдання за

встановленою формою. У завданні наводять перелік етапів і послідовність виконання дослідження із зазначенням термінів подання матеріалів науковому керівникові. Кожен виконавець кваліфікаційної роботи зобов'язаний чітко дотримуватися поетапного графіку її виконання згідно з отриманим завданням (додаток Б).

Наступним етапом після затвердження теми та плану кваліфікаційної роботи є добір необхідних джерел інформації для її написання.

2. Підбір інформаційного матеріалу

Успішне написання кваліфікаційної роботи багато у чому залежить від продуманості, цілеспрямованості здійсненої підготовчої роботи. Обравши тему, здобувач повинен чітко уявити мету свого дослідження, послідовність його написання, підібрати відповідну наукову і навчальну літературу, електронні джерела, інформаційні ресурси та емпіричний матеріал. Виходячи з обраної проблематики, здобувач самостійно добирає необхідний інформаційний матеріал.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, постанови Кабінету Міністрів, укази Президента України та інші нормативно-правові документи. Зазначені кодифіковані матеріали регулярно публікуються в офіційних друкованих виданнях органів державної законодавчої (щотижневий нормативний бюлетень «Відомості Верховної Ради», газета «Голос України») та центральної виконавчої влади (газета «Урядовий кур'єр»), у збірниках актів законодавства «Офіційний вісник України», розміщуються у правових інформаційно-пошукових системах (зокрема, «Ліга: Закон» <http://www.ligazakon.ua>; професійна юридична система МЕГА-НАУ <http://nau.ua>; інформаційно-пошукова система на офіційному вебпорталі Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua> тощо).

Окрім того, здобувач повинен детально вивчити матеріали за проблематикою дослідження у монографіях, збірниках наукових праць, депонованих наукових звітах, статтях у періодичних наукових фахових українських і зарубіжних виданнях, включаючи електронні інтернет-видання, сучасних підручниках і навчальних посібниках, особливу увагу приділивши публікаціям за останні 3-5 років.

Для полегшення роботи з пошуку джерел та економії часу варто зауважити, що зазвичай в останніх річних номерах періодичних наукових часописів наводиться перелік усіх публікацій поточного року із зазначенням конкретних номерів і сторінок.

Для дослідження різноманітних загальносвітових тенденцій і процесів, а також тих, що відбуваються в окремих зарубіжних країнах та їхніх об'єднаннях, доцільно використовувати фактологічні та статистичні дані минулих років, які збирають й опрацьовують міжнародні організації, аналітичні центри та статистичні служби інших держав тощо. Указані інституції регулярно публікують статистичні щорічники, довідники, кварталні та щомісячні бюлетені, щотижневі видання. Для прикладу, Міжнародний валютний фонд випускає щорічний статистичний довідник «International Financial Statistics», у якому подано інформацію стосовно кількох міжнародних організацій і окремо – 68 країн.

У процесі здійснення досліджень на макро- (загальнодержавному) і мезо-

(регіональному) рівнях в Україні можна використовувати статистичну інформацію, що, зокрема, міститься на офіційних сайтах і в таких статистичних щорічниках і довідниках, як: «Статистичний щорічний довідник», «Україна в цифрах», щорічних Посланнях Президента України до Верховної Ради України, регулярних і тематичних статистичних збірників, що їх видають центральні та територіальні органи Державної служби статистики України, міністерства, відомства та спеціалізовані державні органи (наприклад, Рахункова Палата України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Національний банк України та ін.), а також спеціалізовані аналітичні центри, громадські організації тощо. Така інформація може оприлюднюватися на паперових та електронних носіях. Для проведення аналітичного дослідження також можна скористатися державним вебпорталом відкритих даних Openbudget.gov.ua.

У процесі наукових досліджень, присвячених проблемам мікрорівня (суб'єкти підприємницької діяльності, неприбуткові організації, бюджетні установи тощо), можна використовувати емпіричний і фактологічний матеріал, розміщений на сайтах відповідних інституцій, дані з офіційної статистичної (зокрема, фінансової), а також внутрішньої звітності, аналітичних записок, тематичних досліджень, опитувань експертів, реєстрів фінансового та управлінського обліку тощо.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи тільки за матеріалами навчальних і навчально-методичних видань (без опрацювання публікацій і досліджень науковців та фахівців-практиків). Оскільки кваліфікаційна робота – це креативне наукове дослідження, то основними джерелами для її написання мають бути сучасні наукові публікації, творчо опрацьовані автором.

Для пошуку необхідного матеріалу здобувачеві також доцільно скористатися електронними картотеками та предметно-тематичними каталогами публічних національних і зарубіжних бібліотек, відомих закладів вищої освіти, включаючи бібліотеку ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету.

3. Опрацювання інформаційних джерел

Вивчення та опрацювання джерел інформації за обраною темою варто розпочинати із загальних фундаментальних робіт, щоб мати уявлення про основні питання, близькі до теми кваліфікаційної роботи, а потім поступово звужувати пошук, відбираючи нові видання спеціальної літератури та публікації, присвячені суто досліджуваній проблематиці.

На першому етапі потрібно охопити якомога більше джерел, а потім поступово «відсіювати» зайві видання. Однак продуктивнішою є методика, за якою свідомо обмежується коло джерел від самого початку.

Розпочинаючи дослідження, потрібно попередньо ознайомитись із відібраними джерелами. Методика читання наукової літератури дещо інша, ніж художньої. Розрізняють «швидке» (побіжний огляд змісту інформаційного джерела) та «повільне» (ретельне (скрупульозне) опрацювання тексту) читання. Побіжний перегляд змісту дає можливість досліднику ознайомитись із публікацією в загальних

рисах, щоб зрозуміти, що в ній є необхідна інформація для отримання лише загального уявлення про викладений матеріал.

Текст має бути не лише прочитаним, а й опрацьованим на власному примірнику або ксерокопії статті, монографії, підручника (посібника), аналітичного звіту, чи роздруківці електронної публікації, де можна робити позначки на полях.

Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення інформаційних джерел допоможе чітке спрямування дослідника на тему кваліфікаційної роботи та основні її питання (розділи та підрозділи).

Звичайно ж, читання – це стимуляція ідей. Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, що відповідають власному погляду на досліджувані явища та процеси.

Етапи вивчення наукових джерел інформації можна поділити на:

- загальне ознайомлення з можливими підходами та способами вирішення наукової проблеми;

- побіжний перегляд відібраних джерел і систематизація їхнього тексту відповідно до змісту роботи та встановленої черговості вивчення й опрацювання;

- прочитання матеріалу за послідовністю його подання у роботі;

- вибіркоче прочитання окремих частин;

- виписування потрібного матеріалу для формування тексту роботи;

- критичне оцінювання записаного, редагування та чистовий запис як фрагменту тексту кваліфікаційної роботи.

Під час опрацювання джерел доцільно відбирати лише наукові факти.

Науковий факт – це елемент, що лежить в основі наукового пізнання, відображає об'єктивні властивості процесів та явищ: новизну, точність, об'єктивність і достовірність. Варто відбирати найавторитетніші джерела, що містять останні дані, точно вказувати, звідки взято матеріал.

Щоб уникнути помилок у процесі аналізу джерел, потрібно уважно систематизувати погляди вчених і фахівців-практиків у такому порядку: сутність досліджуваного явища, процесу (позиція декількох авторів збігається в певному аспекті); яким чином проходить згаданий процес чи явище (його компоненти, ланцюги зв'язків, стадії, етапи розвитку); погляди вчених із приводу шляхів вирішення певної проблеми на практиці (хто і що пропонує); які труднощі виникали у попередніх дослідженнях, трапляються під час практичної діяльності; які чинники й умови ефективного розвитку, шляхи модернізації досліджуваного процесу чи явища пропонують учені і практики.

Огляд інформаційних джерел дає можливість виявити професійну компетентність дослідника, його особистий внесок у розробку теми порівняно з уже наявними дослідженнями. Вивчення інформації на паперових і електронних носіях здійснюють не для запозичення матеріалу, а для обдумування знайденої інформації та вироблення власної концепції, що може стати самостійною публікацією, ідеєю, пропозицією автора.

4. Робота над планом наукового дослідження

План є обов'язковим і надзвичайно важливим атрибутом майбутньої кваліфікаційної роботи. Він повинен розкривати зміст, обґрунтовувати напрями вирішення поставлених завдань. Підготовка до складання плану розпочинається у процесі ознайомлення з основними джерелами за темою дослідження.

План складають після опрацювання наукової та навчальної літератури, погоджують з науковим керівником, коригують при потребі та затверджують.

При складанні плану роботи здобувачеві необхідно добре продумати назви кожного розділу та підрозділу таким чином, щоб матеріал кваліфікаційної роботи був взаємопов'язаним і поданим у логічній послідовності. Якісно складений план сприяє правильному та цілеспрямованому вивченню джерел інформації, пошуку й опрацюванню емпіричного і фактологічного матеріалу.

План роботи повинен обов'язково містити вступ, назви розділів та висновки. У межах кожного розділу необхідно виділити окремі підрозділи.

На цьому підготовчий період виконання кваліфікаційної роботи завершується та розпочинається основний етап – написання тексту.

5. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи

Будь-яка кваліфікаційна робота має свої характерні риси, зумовлені специфікою галузі, своєрідністю теми, об'єкта та предмета дослідження, структурою роботи, повнотою джерел інформації, ґрунтовністю знань виконавця, навичками та вміннями висвітлювати теоретичні та практичні питання. Водночас кожна кваліфікаційна робота має вибудовуватися за типовою (стандартною) схемою на основі єдиних методичних рекомендацій, що віддзеркалюють сучасний рівень вимог до завершальної стадії підготовки фахівця.

Основним змістом кваліфікаційної роботи є пізнання сутності наукових категорій і понять, явищ і процесів, що досліджуються, методології їхньої організації в сучасних умовах, аналізу ефективності функціонування та напрямів удосконалення вказаних явищ і процесів відповідно до вимог здійснюваних реформ і змін. Для забезпечення досягнення цієї мети вона має відповідати встановленим стандартам і певним принципам. Серед них можна відокремити такі:

Науковий рівень кваліфікаційного дослідження. На основі ґрунтовного опрацювання достатньої кількості наукових джерел, детального аналізу та критичної оцінки поглядів різних науковців і практиків на досліджувану проблему здобувач повинен продемонструвати своє вміння відстежувати та розкривати сутність досліджуваних категорій і понять, особливостей та тенденцій розвитку явищ і процесів суспільного життя. При цьому варто дотримуватись вимог до формування списку використаних джерел та відображати за текстом застосований науковий апарат (посилатись на джерела).

Аналітичний рівень. Зібраний, систематизований, проаналізований автором фактологічний і статистичний матеріал необхідно подавати у роботі в текстовій її частині у вигляді аналітичних таблиць, діаграм, графіків або виносити у додатки до

кваліфікаційної роботи.

Презентація результатів дослідження здійснюється у формі виступу на публічному захисті в АК із використанням слайдів і роздаткового матеріалу, відповідей на запитання й участі у дискусії. Підготовка до публічного захисту кваліфікаційної роботи здійснюється за місяць до визначеної дати. Зібраний матеріал потрібно викладати у логічній послідовності, переходячи від простого (одиночного) до складного (загального). Характерною ознакою наукового тексту є його цілісність, завершеність, логічна послідовність викладу.

Можливими функціонально-синтактичними засобами вираження логічних зв'язків у кваліфікаційній роботі є:

- засоби, що вказують на послідовність (*насамперед, перш за все, спочатку, отже, по-перше, по-друге* і т. ін.);
- засоби переходу від однієї думки до іншої (*раніше ніж ..., доцільно з'ясувати..., зупинитись на..., доцільно розглянути..., перейдемо до... тощо*);
- засоби причинно-наслідкового зв'язку (*крім того, таким чином, тому, відповідно до цього тощо*);
- засоби заперечення (*у той час як, попри те, незважаючи на, проте, однак, але тощо*);
- засоби для висновування, резюмування (*підсумовуючи, отже, таким чином, вищесказане дає підстави, варто зазначити... тощо*).

Суттєвою вимогою до кваліфікаційної роботи є її відповідність особливостям наукового стилю викладу тексту. Виклад матеріалу здійснюють від третьої особи (автор вважає..., на думку автора...), займенник «я» у словосполученнях замінюють займенником «ми» (*ми вважаємо, ми переконані, з нашої точки зору, на нашу думку, на наш погляд тощо*).

При побудові таблиць необхідно зібрати емпірично-фактологічний матеріал і статистичні дані за достатньо тривалий період (3-5 років і більше). Систематизацію цифрового матеріалу здійснюють з урахуванням його хронології. Формуючи таблиці і діаграми, здобувач повинен продемонструвати набуті навички застосування різноманітних методів аналізу, діагностики, моделювання, оптимізації, планування, порівняння та прогнозування різних процесів, виявлення позитивних і негативних тенденцій, вміння оцінювати ефекти та ризики тощо. Емпіричний матеріал повинен бути пов'язаний з текстом, проаналізований, із відповідними коментарями автора. В оформленні таблиць, рисунків, іншого ілюстративного матеріалу, додатків потрібно дотримуватись установлених стандартних вимог.

Ілюстративний рівень. Автору кваліфікаційної роботи необхідно продемонструвати вміння систематизувати результати теоретичних досліджень, подавати їх у вигляді схем, використовувати графічний метод наочного відображення результатів емпіричних досліджень.

Фаховий рівень. Здійснена кваліфікаційна робота повинна відповідати освітньо-професійній програмі спеціальності, демонструвати високий рівень професійних знань і навичок автора-здобувача, оволодіння спеціальною фаховою

термінологією, знання законодавчо-нормативної бази, уміння аналізувати явища та процеси, виявляти проблеми та аргументувати пропозиції щодо їхнього вирішення.

Новизна та обґрунтованість пропозицій. Рівень кваліфікаційної роботи оцінюють за позиціями новизни, кількістю та обґрунтованістю пропозицій автора щодо вирішення проблем і поставлених у роботі завдань, розробленням проєкту.

Апробація результатів дослідження. Важливою вимогою до кваліфікаційних робіт є апробація результатів проведеного дослідження, що здійснюється шляхом участі здобувачів у наукових конференціях, роботі круглих столів, конкурсах студентських наукових робіт, наукових конференціях, у формі виступів на засіданнях наукового гуртка, оформлення наукових звітів, упровадження пропозицій базовими підприємствами, установами, організаціями, публікації матеріалів дослідження у наукових збірниках і виданнях.

ФОРМАТУВАННЯ ТА СТИЛЬ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Загальні вимоги

Кваліфікаційна робота – це рукопис, оформлення якого має здійснюватися відповідно до встановлених стандартів і чинних вимог. Кваліфікаційну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210×297 мм). За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297×420 мм). Друк виконують за допомогою комп'ютерної техніки з одного боку аркуша білого паперу з розрахунку не більше, ніж 30 рядків на сторінці, за умови рівномірного її заповнення та з висотою літер і цифр не менше, ніж 1,8 мм. Набір тексту роботи має виконуватися на комп'ютері з використанням текстового редактора (шрифт Times New Roman, кегль (розмір) 14 з міжрядковим інтервалом 1,5).

Текст роботи слід друкувати з урахуванням таких розмірів берегів: лівий – 25 мм, верхній і нижній – 20 мм, правий – 15 мм. При цьому необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення, а всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково забарвленими впродовж усієї роботи. Окремі слова, формули, знаки, що їх вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору, а щільність вписаного тексту – максимально наближатися до щільності основного зображення. Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти шляхом підчищення або зафарбовування коректором і нанесення на тому ж місці або між рядками виправленого зображення від руки. Виправлене має бути чорного кольору. Основні технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи наведено у додатку Р.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви і наводити найменування організацій у перекладі українською мовою, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву (додаток С).

Структурні елементи «ЗМІСТ», «АНОТАЦІЯ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ

ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їхні назви виконують роль заголовків у кваліфікаційному дослідженні. Кожний структурний елемент, а також розділ починають із нової сторінки, у кінці їх назв крапка не ставиться.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки, а для пунктів і підпунктів вони не обов'язкові. Заголовки розділів та інших структурних елементів роботи слід розташовувати посередині рядка і друкувати напівжирним (bold) шрифтом великими літерами без підкреслень та крапки вкінці.

Приклад:

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів потрібно починати з абзацного відступу та друкувати напівжирним (bold) шрифтом маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки вкінці.

Приклад:

1.1. Сутність, склад і класифікація фінансових ресурсів місцевого самоврядування

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, то їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається. Відстань між заголовком і наступним чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки. Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками має відповідати міжрядковому інтервалу 1,5. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1.25 мм).

Сторінки роботи нумерують арабськими цифрами із застосуванням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у її правому верхньому куті без крапки вкінці. Титульний аркуш вносять до загальної нумерації сторінок роботи, але сам номер не проставляють. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, теж ураховують до загальної нумерації сторінок.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти роботи нумерують арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. д. Підрозділи – порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, що відокремлюється крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад, 1.1., 1.2. і т. д. Пункти повинні мати

порядкову нумерацію в межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту ставлять крапку, наприклад, 1.1.1., 1.1.2. і т. д. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, що відокремлюється крапкою, наприклад, 1.1.1.1., 1.1.1.2., 1.1.1.3. і т. д. Після номера підпункту ставлять крапку.

2. Оформлення текстового матеріалу

Текстовий матеріал кваліфікаційної роботи подається у різних формах. До нього (крім розглянутих вище елементів) належать складні числівники, літерні позначення, цитати, посилання, переліки і т. ін., тобто те, що при оформленні потребує знання особливих техніко-орфографічних правил. У роботі, як правило, використовується цифрова та словесно-цифрова форми запису інформації.

Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (наприклад, п'ять випадків, п'ять підприємств). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, якими починається абзац, а числа зі скороченим позначенням одиниць виміру – цифрами (наприклад, 24 кг, 125 грн). При перерахуванні однорідних чисел (наприклад, величин, відношень) скорочена назва одиниць виміру ставиться після останньої цифри. Числівники, що входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30-відсотковий обсяг).

У кваліфікаційних роботах часто використовуються скорочення: літерні аббревіатури; складноскорочені слова, умовні скорочення за початковими літерами слів, умовні скорочення за частинами слів та початковими літерами.

Літерні аббревіатури складаються з перших (початкових) літер повних найменувань (наприклад, США, СОТ, ЄС тощо). Якщо використовуються не загальноприйняті аббревіатури та/або запропоновані автором, то при першому згадуванні вони вказуються у круглих дужках після повної назви і надалі вживаються у тексті без розшифрування чи подаються у переліку умовних позначень перед вступом. Іншим видом скорочень є складноскорочені слова, що складаються з усічених та повних слів (наприклад, профспілка, райдержадміністрація тощо).

Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються при оформленні кваліфікаційної роботи:

- а) після перерахування (та ін., і т. д., і т. ін.);
- б) при посиланнях (див. – дивись, пор. – порівняти); в) при позначенні цифрами століть і років (ст., р., рр.).

У наукових текстах і формулах дуже поширені літерні позначення. У роботі має бути створена така система, коли одному літерному позначенню відповідає одна величина, і навпаки, кожна величина репрезентується одним літерним позначенням.

При виконанні кваліфікаційного дослідження для реалізації функцій зв'язку між реченнями слід використовувати загальноприйняті лексичні засоби (додаток П).

3. Правила подання ілюстрацій

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) у кваліфікаційній роботі розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то при їхньому використанні обов'язково дотримуються вимог чинного законодавства про авторські права, тобто посилатися на джерело.

Ілюстрації можуть мати назву, що розміщують під ними. За необхідності там же дають пояснювальні дані (підрисунковий текст або експлікацію). Ілюстрація позначається словом «рисунок», яке разом із номером і назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад: «Рис. 3.1. Схема взаємодії учасників бюджетного процесу».

Ілюстрації нумерують арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації у межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Її номер складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: рис. 3.2. – друга ілюстрація у третьому розділі.

Якщо ілюстрація не поміщається на одній сторінці, її можна переносити на інші сторінки, пишучи назву ілюстрації на першій сторінці, а пояснювальні дані – на кожній сторінці. Під ними позначають: «Рис,_, арк._».

Найбільш вживаними видами ілюстрацій є схеми, графіки, діаграми (додаток М). Для їхнього виконання рекомендовано використовувати комп'ютерну техніку і відповідні програмні засоби або пакети прикладних програм.

4. Правила побудови таблиць

Цифровий матеріал зазвичай оформляють у вигляді таблиць. За змістом вони поділяються на аналітичні й неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведення) знання, що описується у тексті словами «таблиця дає змогу зробити висновок, що...», «із таблиці видно, що...» і т. ін.. У неаналітичних таблицях здебільшого вміщують числові дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Таблицю потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи.

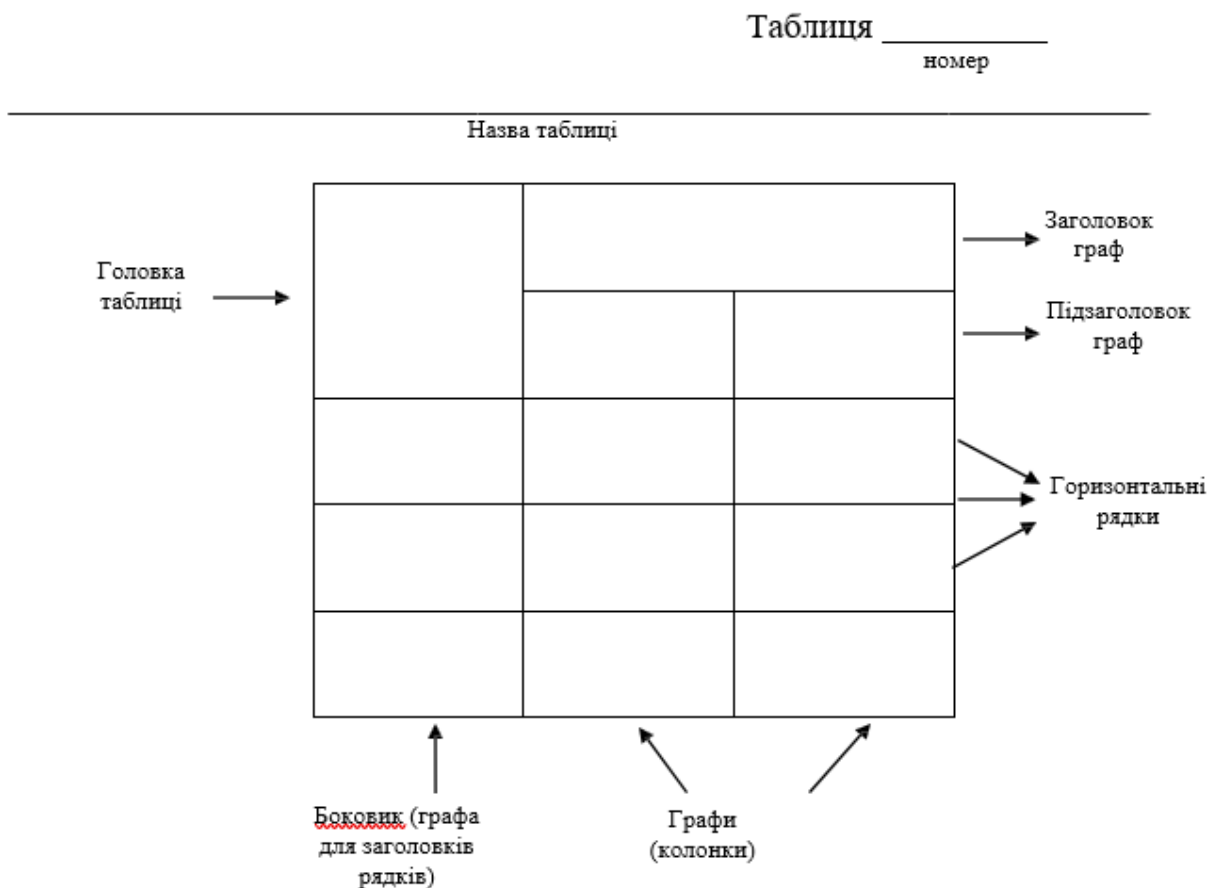
Горизонтальні та вертикальні лінії, які відокремлюють рядки таблиці, а також лінії зліва, справа і знизу, що обмежують таблицю, можна не проводити, якщо їхня відсутність не ускладнює користування таблицею.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації у межах розділу, за винятком тих, що наведені у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад: таблиця 2.1 – перша таблиця у другому розділі.

Таблиця має мати лаконічну назву, що відображає зміст таблиці. Її друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею.

Якщо рядки або стовпці таблиці виходять за межі формату сторінки, її поділяють на частини, розміщуючи їх одну під одною, поруч або переносячи частину таблиці на наступну сторінку. При цьому в кожній частині таблиці дублюють заголовки розділів і стовпців. При поділі таблиці на частини допускається замінити назви її рядків чи стовпців номерами. Для цього застосовують арабські цифри у першій частині таблиці. Слово «Таблиця» друкують один раз справа над назвою таблиці, а над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці_» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки стовпців друкують з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть із великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки стовпців подають в однині.

У кваліфікаційних роботах можна використовувати спрощені таблиці, що містять бічні заголовки й один чи два стовпці, наприклад:

	<i>млн грн</i>
Витрати матеріалів	4,5
Заробітна плата	1,8
Амортизація	2,0
Інші витрати	0,3
Всього	8,6

За потреби відомості про таблиці можуть бути наведені у змісті із зазначенням їхніх номерів, назв (якщо вони є) та номерів сторінок, на яких вони розміщені.

5. Подання переліків

У тексті роботи використовують переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз. Незакінчені фрази пишуться з маленької літери і нумеруються арабськими цифрами або маленькими літерами з напівкруглою дужкою, що закривається.

Перший варіант: перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), що пишуться в одному рядку з іншим текстом і відокремлюються один від одного крапкою з комою. Наприклад: «Продукція сільського господарства охоплює: 1) продукцію рослинництва; 2) продукцію тваринництва».

Другий варіант: перелік складається із розгорнутих фраз, що мають власні розділові знаки. При цьому його елементи доцільно писати з нового рядка і відокремлювати один від одного крапкою з комою, позначаючи їх малою літерою з круглою дужкою або знаком тире «–».

Наприклад:

«Сукупні ресурси домогосподарств охоплюють:

- а) грошові доходи;
- б) вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства;
- в) пільги та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, на придбання скрапленого газу, твердого і рідкого палива;
- г) пільги на оплату санітарно-курортних путівок, послуг, міжміського транспорту, зв'язку;
- д) інші надходження».

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, з великої літери, і відокремлюють один від іншого крапкою.

Наприклад:

«У системному блоці розташовують всі основні вузли комп'ютера:

1. Електронні схеми, які керують роботою комп'ютера (мікропроцесор, оперативна пам'ять, контролери пристроїв та ін.).
2. Блок живлення, що перетворює електроживлення мережі на постійний струм низької напруги, який подається на електронні схеми комп'ютера.
3. Нагромаджувачі (дисконводи), що використовуються для читання та запису на оптичні диски.
4. Нагромаджувач на твердому магнітному диску, призначений для читання і запису на твердий магнітний диск, що не знімається (вінчестер)».

Текст усіх елементів переліку граматично підпорядковується головній вступній фразі. Її не рекомендується переривати на прийменнику або сполучнику (наприклад, *на, із, від, щоб, що*).

Для подальшої деталізації переліку використовують другий рівень. У цьому випадку використовують арабські цифри з дужкою.

Наприклад:

«а) форма і розмір клітин; б) живий склад клітин;

1) частини клітин;

2) неживі включення протопластів; в) утворення тканини».

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

6. Примітки

Примітки у роботі використовують, коли є потреба пояснити зміст основного тексту, таблиці або ілюстрації. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються. Якщо у тексті одна примітка, її не нумерують. Слово «Примітка» друкують із великої літери з абзацу. Підкреслення не застосовують. Після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери у тому ж рядку подають сам текст примітки. Його друкують 12 кеглем з одинарним інтервалом.

Приклад:

Примітка. Розраховано автором за даними [3, с. 125].

Якщо приміток декілька, їх нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають її текст.

Приклад:

Примітки:

1. За даними Міністерства фінансів України.
2. Станом на 1.01.2024 р.

7. Виноски

Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблицях, можна оформити у формі виносок. Вони позначаються нарядковими знаками у вигляді арабських цифр (порядкових номерів). Їх нумерація є окремою для кожної сторінки. Знаки виноски проставляють безпосередньо після того слова, числа, символу чи речення, яке пояснюють, та перед текстом пояснення.

Текст виноски розмішують під таблицею або вкінці сторінки й відокремлюють від таблиці або тексту лінією завдовжки 30-40 мм, що проводиться у лівій частині сторінки. Текст виноски починають з абзацного відступу і друкують 12 кеглем з мінімальним міжрядковим інтервалом.

Приклад:

Текст: «Він базується на використанні інтуїтивного прогнозування за методом Дельфі¹».

¹ У стародавньому місті Дельфи жреці змагались у пророкуванні майбутнього. Метод, який названо ім'ям цього міста, спочатку використовувався для «прорікання» часу настання прогнозованої події. Він не допускає прямих контактів між експертами.

8. Оформлення рівнянь та формул

Формули і рівняння розташовують посередині сторінки безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Вище і нижче від кожної формули або рівняння залишають один вільний рядок. Формули або рівняння рекомендовано подавати за допомогою редактора формул (MS Equation та ін.).

До формул та рівнянь у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) застосовують наскрізну нумерацію в межах розділу. Номер формули або рівняння зазначають у дужках у кінці того ж рядка, де записано формулу. Номер формули або рівняння складається із номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад: формула 1.3 – третя формула у першому розділі.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, подають безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій їх наведено у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Приклад:

Відомо, що

$$Z = \frac{M_1 + M_2}{V_1^2 + V_2^2}, \quad (1.1)$$

де

M_1, M_2 – математичне сподівання;

V_1, V_2 – середнє квадратичне відхилення міцності та навантаження.

Перенесення частини формули або рівняння у наступний рядок допускається тільки на межі знаків виконуваних операцій. При переносі знак операції повторюється на початку наступного рядка.

Коли на межі перенесення частини формули чи рівняння є знак множення, його позначають знаком «×». Формули, що йдуть одна за одною та не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад:

$$f\{x,y\} = S \setminus i SI < -51 \max, \quad (1.2)$$

$$f2(x, y) = 52 \ i \ 52 < -52 \max. \quad (1.3)$$

З метою економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна записати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі й нескладні проміжні формули записують у середині рядків тексту.

9. Оформлення цитат і посилань

Кваліфікаційну роботу оцінюють також за рівнем використання автором бібліографічних джерел. Цитати потрібно застосовувати для підтвердження власних аргументів, посилаючись на авторитетне джерело, або для критичного аналізу опублікованого твору. Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення останнього може спотворити зміст, закладений його автором. Окрім тексту, до цитат належать запозичені таблиці, схеми, діаграми, формули тощо.

Загальні вимоги до цитування:

1. Текст цитати починається і закінчується лапками, наводиться дослівно, тобто у тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

2. Пряме цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та перефразувань думок автора. Пропускати слова та речення у цитаті дозволяється, але без зміни авторського тексту. На місці пропущених фрагментів тексту цитати ставиться три крапки.

3. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

4. При непрямому цитуванні (переказуванні думок інших авторів своїми словами) потрібно бути максимально точним і коректним, посилатися на джерело.

Посилання на цитовані джерела у тексті кваліфікаційної роботи позначають порядковим номером у списку використаних джерел, виділеним квадратними дужками, наприклад: «у роботах [1-7]». При цитуванні або використанні цифрових даних чи іншого матеріалу в посиланні, крім порядкового номера джерела, через кому вказують сторінку [7, с. 18]. При посиланні на декілька джерел між їхніми номерами ставиться крапка з комою [15, с. 145-146; 34, с. 321].

Допускається наводити посилання на джерела у виносках. При цьому бібліографічний опис цитованого джерела має відповідати бібліографічному описові, наведеному в списку використаних джерел. Перед бібліографічним описом праці, на яку посилаються, у квадратних дужках зазначають її порядковий номер у списку використаних джерел.

Приклад:

Текст: «... у загальному обсязі робочого часу частка інформаційної роботи перевищує 70% [6] ¹.»

Виноска:

¹ [6] Автоматизація робіт в установах. ТПЕР. 1983. №4. С.66-76.

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їхні номери. У таких посиланнях застосовують такі словесні формули: «... у розділі 4...», «...див. 2.1...», «...за 3.3.4...», «...відповідно до 2.3.4.1...», «...на рис. 1.3...», або «...на рисунку 1.3 ...», «...у таблиці 3.2 ...», «... (див. табл. 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «...у рівняннях (1.23) - (1.25)...», «...у додатку Б...».

10. Оформлення додатків

Додатки, як продовження роботи, оформляють на її наступних сторінках або у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Заголовок розташовують у верхній частині аркуша симетрично до тексту сторінки. Він пишеться з великої букви. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велику літеру, що позначає його номер, наприклад: «Додаток А». Якщо додаток (додатки) оформлюють як окрему частину роботи, він повинен мати титульний аркуш, аналогічний до самої роботи (додаток З). Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. якщо він один, то позначається як додаток А. Додатки повинні мати спільну з попереднім текстом наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, що їх нумерують у межах кожного додатка відповідно до вимог. У цьому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; Ж.1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка Ж.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатка, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А. Якщо у додатку міститься одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, то їх також нумерують, наприклад: рисунок А.1, таблиця А.1, формула (В.1).

У посиланнях на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння рекомендується у тексті додатка писати: «...на рисунку А.2...», «...на рисунку А.1...» – якщо рисунок один у додатка А; «...у таблиці Б.3...» або «...у табл. Б.3...»; «...за формулою (В.1)...», «...у рівнянні (Г.2)...».

Переліки, примітки і виноски у тексті додатка оформляють і нумерують відповідно до вимог оформлення тексту роботи. Джерела, цитовані тільки у додатках, мають розглядатися незалежно від тих, що їх цитують в основній частині роботи. Перші наводять наприкінці кожного додатка.

Форма цитування, правила складання переліку посилань і виносок повинні збігатися з аналогічними до сформульованих в основній частині роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у переліку посилань та виносках ставлять позначення додатка.

Якщо у роботі як додаток використовується документ, що має самостійне значення й оформлений згідно з вимогами до документа цього виду, то його копію подають у роботі без змін. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово «Додаток_» і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок роботи (нумерацію сторінок у документі зберігають).

У додатках надано взірці оформлення документів, що подаються при захисті кваліфікаційної роботи:

Додаток Б містить взірець оформлення завдання для кваліфікаційної роботи.

Додаток Е – взірець відгуку наукового керівника. Додаток Ж – взірець рецензії.

Додаток Д – взірець анотації.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА ДОТРИМАННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

ЗУНУ впродовж тривалого часу активно впроваджує у життя принципи академічної доброчесності. В університеті вибудована ціла система внутрішніх положень, що регулюють цю проблему. Законодавчою основою цієї системи є «Положення про Національний репозитарій академічних текстів» (Постанова КМУ від 19 липня 2017 р. № 541), «Порядок скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації» (Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2021 р. № 897).

Питання академічної доброчесності в ЗУНУ регулює комплекс нормативних документів, в тому числі:

- Кодекс академічної доброчесності Західноукраїнського національного університету (Рішення ВР ЗУНУ від 24.04.2024 р., протокол № 9);
- Положення про комісію з академічної доброчесності та наукової етики (Рішення ВР ЗУНУ від 16.12.2022 р., протокол № 4);
- Положення про комісію зі сприяння академічній доброчесності в Західноукраїнському національному університеті (Рішення ВР ЗУНУ від 16.11.2021 р., протокол № 3);
- Наказ «Про затвердження розміру відшкодування витрат» від 07.10.2024 р. № 758;
- «Порядок проведення перевірки на ознаки схожості за допомогою сервісу Turnitin Similarity» (Рішення ВР ЗУНУ від 30.09.2024 р., протокол № 2) та інші.

Процедура перевірки кваліфікаційних робіт на наявність ознак плагіату передбачає наявність таких елементів:

– остаточний (електронний) варіант роботи здобувач передає на кафедру керівникові для ознайомлення з її змістом і подальшої передачі на перевірку за допомогою системи Turnitin Similarity;

– академічні тексти, що надаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.doc, *.docx;

– перевірку кваліфікаційних робіт на ознаки схожості системою Turnitin Similarity здійснює комісія зі сприяння акаемічної доброчесності в ЗУНУ та відповідальні особи, призначені адміністратором системи Turnitin Similarity;

– кваліфікаційні роботи передаються на перевірку кафедрами згідно з актом передачі робіт не пізніше ніж за 14 днів до дати запланованого захисту роботи;

– за результатами перевірки генерується звіт подібності та надсилається на кафедру для подальшого прийняття рішення щодо допуску роботи до захисту;

– перша перевірка кваліфікаційних робіт, наданих кафедрами згідно з Актом передачі робіт за допомогою системи Turnitin Similarity здійснюється на безоплатній основі;

– повторна і наступні перевірки кваліфікаційних робіт за допомогою системи Turnitin Similarity здійснюються на платній основі на підставі Акта передачі робіт для повторної перевірки;

– час на перевірку роботи не може перевищувати трьох робочих днів;

– робота допускається до захисту за умови, що дотримано визначених параметрів стосовно рівня унікальності тексту, поданого на перевірку (див. додаток К).

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання рівня якості підготовки здобувача і здобутої ним вищої освіти здійснюють члени атестаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу, відповідно до критеріїв оцінювання набутих загальних і професійних компетентностей та шкали оцінювання, застосовуючи форми і методи діагностики.

Об'єктом оцінювання є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетентностей, відтворених у процесі виконання і захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота, як об'єкт оцінювання, має продемонструвати вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою літературою, у т. ч. виданою іноземними мовами, інтернет-матеріалами і даними статистичної та фінансової звітності);

- викладати матеріал логічно та аргументовано;

- використовувати статистичні і математичні методи аналізу досліджуваної проблеми;

- застосовувати сучасні наукові методи для проведення емпіричних досліджень;

- використовувати набуті знання для висловлення пропозицій та обґрунтування рекомендацій щодо предмета дослідження;
- формулювати наукову новизну і практичну значимість роботи;
- узагальнювати результати, робити висновки і формулювати рекомендації щодо проведення подальших досліджень.

Критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи є:

- чіткість, повнота і послідовність розкриття кожного пункту плану і теми роботи загалом;
- науковість стилю викладення;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильність оформлення роботи відповідно до встановлених вимог (при значних відхиленнях останніх робота може бути недопущена до захисту або це суттєво вплине на загальну оцінку).

Шкала оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінка «Відмінно» А (90-100 балів)

Відмінна кваліфікаційна робота характеризується такими ознаками:

- тема повністю розкрита;
- зосереджується на дослідницькому питанні, яке стосується наукової літератури;
- включає критичний і всебічний огляд відповідної літератури;
- якщо це відповідає досліджуваному питанню, аргумент підтверджується доведеннями, зібраними та проаналізованими за допомогою надійних методів і процедур;
- послідовна та переконлива аргументація викладених суджень;
- виявлено певну оригінальність, креативність та/або винахідливість;
- чітко структуровано роботу та доступно викладено;
- дуже мало помилок, якщо вони є.

Оцінка «Добре» В (85-89 балів)

Дуже хороша кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками:

- тема достатньо повно розкрита;
- зазвичай фокусується на дослідницькому питанні, що стосується наукової літератури;
- огляд літератури в основному всебічний і демонструє достатній ступінь критичного судження;
- деякі недоліки в методах, за допомогою яких збираються та аналізуються докази (якщо вони відповідають досліджуваному питанню), але вони все ще загалом обґрунтовані;
- послідовна та переконлива аргументація викладених суджень;
- менший ступінь оригінальності, креативності та/або винахідливості присутній;
- загалом чітка структура та письмове вираження;
- можливі несуттєві помилки.

Оцінка «Добре» С (75-84 бали)

Хороша кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками:

- тема загалом розкрита;
- вирішує дослідницьке питання, але може бути дещо відірваною від наукової літератури, і/або може значною мірою відійти від дослідницького питання;

- огляд літератури є, але він дещо обмежений за обсягом і/або не має критичного розуміння;
- значні недоліки в методах збору та аналізу доказів (якщо вони відповідають досліджуваному питанню);
- наявна аргументація викладених суджень, але вона може бути нечіткою та/або частково необґрунтованою;
- незначна оригінальність, креативність та/або винахідливість;
- структура та/або письмове вираження дещо нечіткі;
- присутні серйозні помилки.

Оцінка «Задовільно» D (65-74 бали)

Задовільна кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками:

- тема загалом розкрита;
- слабо сфокусована і/або значно відхиляється від дослідницького питання;
- є основний огляд літератури, але він дуже обмежений за обсягом і/або не містить будь-якого критичного розуміння;
- наявні серйозні недоліки у методах збору та аналізу доказів (якщо вони відповідають досліджуваному питанню);
- аргументація викладених суджень присутня, але, як правило, розпливчаста і/або необґрунтована;
- незначна оригінальність, креативність та/або винахідливість;
- структура та/або письмове вираження часто нечіткі;
- присутні серйозні помилки.

Оцінка «Задовільно» E (60-64 бали)

Слабка кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками:

- тема розкрита, проте слабо;
- огляд літератури дуже обмежений за обсягом і/або не містить будь-якого критичного розуміння теоретичної літератури;
- надзвичайно нецілеспрямована і/або непослідовна;
- слабка аргументація суджень;
- повна відсутність структури та/або письмове вираження є незрозумілим.

Оцінка «Незадовільно» FX (35-59)

Дуже слабка кваліфікаційна робота, що характеризується такими ознаками:

- тема не розкрита;
- надзвичайно нецілеспрямована і/або непослідовна;
- відсутність залучення до теоретичної літератури;
- слабка, або навіть відсутня аргументація суджень;
- повна відсутність структури та/або письмового вираження

Оцінка «Незадовільно» F (0-34)

- відсутність будь-яких позитивних якостей

Кваліфікаційна робота з ознаками плагіату, за рішенням атестаційної комісії, не розглядається, натомість виставляється незадовільна оцінка.

Оцінюючи кваліфікаційну роботу, атестаційна комісія враховує наукову новизну, якість наукового дослідження, практичну значущість, відповідність

оформлення встановленим вимогам, уміння захистити сформульовані положення та висновки на засіданні АК.

Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів АК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника і середнього балу за час навчання. При рівній кількості голосів, у випадку спірної оцінки, перевага віддається оцінці голови АК.

Оцінка керівника кваліфікаційної роботи виставляється у його відгуку.

Середня оцінка успішності студента виставляється методистами деканату.

Оцінка захисту кваліфікаційної роботи – оцінка, виставлена й оголошена АК унаслідок такого захисту.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи атестаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння освітнього ступеня «Магістр» за ОНП «Публічні фінанси» та про видачу випускникові відповідного диплома. Також АК може прийняти рішення про рекомендацію окремих здобувачів до вступу в аспірантуру, видачу «диплома з відзнакою».

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнано незадовільним, комісія вирішує чи може здобувач подати повторно ту ж роботу після доопрацювання й усунення недоліків, чи йому необхідно опрацювати іншу тему.

ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ (ПОПЕРЕДНЬОГО ТА ОСНОВНОГО) КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до етапів, визначених календарним графіком, здобувач повинен подавати роботу частинами на перегляд науковому керівникові, а в установленій графіком кінцевий термін – завершено кваліфікаційну роботу для отримання письмового відгуку. У випадку позитивного відгуку наукового керівника кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту (заслуховування на кафедрі). Якщо науковим керівником дана негативна оцінка, це питання розглядається на засіданні кафедри за участю наукового керівника і здобувача.

Попередній захист кваліфікаційної роботи дозволяє реально оцінити рівень її підготовки здобувачем. З цією метою завідувач кафедри призначає комісію в складі 2-3 працівників кафедри, що її очолює гарант відповідної освітньої програми. *Дата проведення попереднього захисту встановлюється кафедрою.*

На попередній захист у здобувача повинна бути готова кваліфікаційна робота і розпочато збір супровідних документів:

- завдання на кваліфікаційну роботу;
- зовнішньої рецензії, завіреної печаткою організації, що була об'єктом дослідження (за наявності), або внутрішньої рецензії (із суміжної кафедри);
- відгуку наукового керівника;
- довідки про впровадження або апробацію;
- анотації українською та англійською мовами;

– результатів перевірки роботи на оригінальність тексту;

Для допуску до захисту здобувачеві освітньо-наукового ступеня «магістр» за ОНП «Публічні фінанси» **необхідно опублікувати мінімум три праці, в тому числі двоє тез виступів на наукових конференціях, а також одну статтю.**

Після детального ознайомлення з ходом виконання кваліфікаційної роботи комісія робить висновки про якість проведеної студентом роботи, висловлює зауваження щодо доопрацювання та дає відповідні рекомендації. Звіт комісії розглядається на засіданні кафедри, на якому також приймається рішення щодо здобувачів, котрі не пройшли або не з'явилися на попередній захист.

Зброшурована кваліфікаційна робота після попереднього захисту подається завідувачу кафедри (за 5 днів до захисту), який приймає остаточне рішення щодо захисту кваліфікаційної роботи в атестаційній комісії. *Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити кваліфікаційну роботу до захисту через її незадовільну якість, це рішення оформляється протоколом засідання кафедри і подається на затвердження декану факультету та ректору.*

Списки студентів, які допущені до захисту кваліфікаційних робіт, подаються АК, склад якої затверджується ректором університету.

Захист кваліфікаційної роботи *проводиться на публічному відкритому засіданні атестаційної комісії* у терміни, визначені навчальними планами, і згідно з графіком, що затверджується ректором університету.

На захисті здобувач повинен продемонструвати свій кваліфікаційний та професійний рівень, володіння методами логічного і статистичного аналізу досліджуваних проблем, здатність до самостійної наукової праці, уміння чітко і доступно викладати висновки.

Процес захисту кваліфікаційної роботи складається з таких етапів:

1-й етап – оголошення голови АК про захист дослідження, вказуючи його тему, прізвище, ім'я та по батькові здобувача, наявність необхідних документів; 2-й етап – повідомлення здобувача про основні результати наукового дослідження (8-10 хвилин);

3-й етап – відповіді здобувача на запитання членів АК;

4-й етап – виступ наукового керівника, який розкриває ставлення студента до виконання кваліфікаційної роботи.

До захисту роботи здобувач повинен підготувати доповідь і презентацію, створену засобами *MS Power Point (обсягом не менше 10 слайдів).*

Структура презентації:

I. На першому слайді доповіді висвітлюється тема кваліфікаційної роботи, ПІП студента, ПІП, науковий ступінь і наукове звання керівника кваліфікаційної роботи.

II. На другому-четвертому слайдах подається мета, завдання дослідження, його об'єкт і предмет.

III. На наступних слайдах послідовно розкривається зміст кваліфікаційної роботи, переважно в таблицях, рисунках, формулах, із мінімальним використанням тексту. При створенні презентації основна увага приділяється обґрунтуванню поданих пропозицій.

Оформлення таблиць і рисунків здійснюють за загальними правилами, для роздаткового матеріалу застосовують наскрізну нумерацію (Таблиця 1, 2 ... 5 і т.д., рис. 1, 2 ... 5). Кожен слайд має бути пронумерований.

У доповіді здобувач висвітлює актуальність, мету і завдання кваліфікаційної роботи, коротко характеризує її основний зміст, методику і результати проведених досліджень, оголошує висновки та пропозиції. Читати доповідь під час захисту не рекомендується. Здобувач повинен вільно висловлювати свої думки, лише інколи послуговуючись друкованим текстом.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи атестаційна комісія приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації.

Якщо захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, комісія ухвалює рішення про те, що здобувач освіти не пройшов атестацію, що відображається у протоколі засідання.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили кваліфікаційну роботу у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право за окремим договором про надання освітніх послуг на повторну (з наступного навчального року) підсумкову атестацію протягом трьох років після відрахування із закладу вищої освіти.

НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ СТОСОВНО НАПИСАННЯ ЧИ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Відсутність інтеракції з науковим керівником

Написані розділи та підрозділи роботи повинні надаватися науковому керівникові для ознайомлення у терміни, визначені у календарному плані- графіку виконання кваліфікаційної роботи.

Факти ігнорування здобувачем співпраці із науковим керівником і ненадання ним структурних частин роботи фіксуються у протоколах засідань кафедри, на яких ці питання розглядаються.

2. Несвоєчасне подання кваліфікаційної роботи на кафедру

Якщо завершена, належним чином оформлена та прошита кваліфікаційна робота не буде подана науковому керівнику у термін, визначений у календарному плані- графіку, або буде подана пізніше, ніж за 5 днів до дати здачі роботи на кафедру, то така кваліфікаційна робота вважається поданою невчасно і не допускається до рецензування. Факт несвоєчасного подання здобувачем роботи науковому керівникові фіксується у протоколі засідання кафедри.

Рішення про недопущення до захисту кваліфікаційних робіт здобувачів, які не виконали календарний план-графік і не подали у встановлений термін підготовлену до захисту кваліфікаційну роботу, приймається кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми.

3. Робота не відповідає визначеним вимогам

Якщо у визначені вище терміни робота науковому керівникові подана, але не відповідає вимогам щодо змісту чи форми кваліфікаційної роботи, то науковий керівник не повертає роботу на доопрацювання, а пише негативний відгук із детальним обґрунтуванням у ньому того, які саме змістовні чи формальні вимоги не дотримані. Кваліфікаційна робота із негативним відгуком не передається на рецензування і не допускається до захисту.

Якщо ж робота із позитивним відгуком наукового керівника надійшла своєчасно до рецензента, однак останній виявив, що робота не відповідає визначеним вимогам щодо змісту чи форми роботи, то рецензент пише рецензію на роботу, оцінюючи її негативно. Ця робота допускається до захисту перед АК, що з урахуванням особистого ознайомлення членів комісії з роботою, беручи до уваги оцінку рецензента та її захист здобувачем, приймає рішення про оцінку більшістю голосів від складу комісії.

4. Відсутність наукової новизни (лише у роботах, що виконуються за освітньо-науковою програмою)

Такі роботи та їхні автори не можуть претендувати на високі позитивні оцінки навіть за умови успішного захисту роботи.

5. Плагіат

Якщо у кваліфікаційній роботі виявлено науковим керівником, рецензентом чи членом АК плагіат, то залежно від того, на якому етапі було його виявлено: на таку роботу пишеться негативний відгук науковим керівником із недопущенням роботи до захисту перед АК, або негативна рецензія рецензентом, або робота оцінюється незадовільно АК (якщо плагіат виявлено у ході захисту роботи).

6. Захист кваліфікаційної роботи на незадовільну оцінку

Здобувачеві, який отримав незадовільну оцінку за захист кваліфікаційної роботи перед АК, не присвоюється ступінь вищої освіти «магістр» та кваліфікація, не видається диплом, його відраховують з університету з видачею академічної довідки встановленого зразка. У таких випадках АК приймає рішення про повторний захист роботи з доопрацюванням або написання роботи на нову тему, визначену кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми. Це рішення фіксується у протоколі засідання АК. Такий здобувач допускається до повторного захисту кваліфікаційної роботи протягом трьох років після закінчення ЗВО. Якщо незахищена робота отримала позитивну рецензію рецензента й АК прийняла рішення про можливість повторного захисту роботи з доопрацюванням, то здобувач може захищати ту саму роботу, врахувавши висловлені зауваження. У випадку наявності негативної рецензії, отримання негативної оцінки на захисті, АК приймає рішення про написання роботи на нову тему.

7. Відсутність на захисті кваліфікаційної роботи

За відсутність на захисті кваліфікаційної роботи під час роботи АК щодо атестації здобувачів вищої освіти без поважної причини здобувач відраховується з університету. У протоколі засідання АК зазначається, що здобувач є не атестований у зв'язку з відсутністю на засіданні комісії.

У випадку відсутності здобувача у визначений розкладом день захисту робіт з

поважних причин, такий здобувач після пред'явлення документа, що підтверджує поважність причин відсутності на захисті, може захистити кваліфікаційну роботу в інший день, але у межах часу роботи відповідної АК.

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ОНП «Публічні фінанси»

№ з/п	Назва теми
1.	Публічні фінанси України: сучасний стан та перспективи розвитку.
2.	Управління публічними фінансами в умовах повномасштабної війни в Україні.
3.	Удосконалення фінансового забезпечення реалізації соціальної функції держави.
4.	Вдосконалення управління публічними фінансами в демократичному суспільстві.
5.	Удосконалення фінансового механізму забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства.
6.	Удосконалення фінансового механізму реалізації демографічної політики в Україні.
7.	Фінансова політика України в умовах воєнного стану.
8.	Напрями удосконалення фінансової політики України в умовах повномасштабної війни.
9.	Удосконалення механізму реалізації фінансової політики в умовах повномасштабної війни в Україні.
10.	Вектори впливу фінансової політики держави на розвиток регіонів.
11.	Ефективність реалізації фінансової політики держави в сучасних умовах.
12.	Вдосконалення фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні.
13.	Підвищення ефективності бюджетної політики держави у соціальній сфері
14.	Планування видатків на соціальну сферу: проблеми та напрями вдосконалення.
15.	Вдосконалення бюджетного фінансування економічної діяльності держави.
16.	Програмно-цільовий метод планування бюджетів: стан та перспективи розвитку в Україні.
17.	Фінансування державних цільових програм: практика та напрями вдосконалення.
18.	Підвищення ефективності бюджетного менеджменту в сучасних умовах.
19.	Удосконалення бюджетного механізму забезпечення економічного розвитку України.
20.	Оптимізація бюджетних інвестицій у розвиток економіки України.
21.	Удосконалення бюджетного забезпечення соціальної політики держави.
22.	Напрями подолання бюджетного дефіциту в Україні.
23.	Особливості організації та напрями оптимізації бюджетного процесу в Україні.
24.	Прагматика виконання державного бюджету України за видатками.
25.	Прагматика виконання державного бюджету України за доходами.
26.	Формування і резерви зростання доходів Державного бюджету України.
27.	Доходи Державного бюджету України: проблеми планування та виконання.
28.	Вектори зростання податкових надходжень Державного бюджету України.
29.	Вектори зростання неподаткових надходжень Державного бюджету України.

30.	Структура доходів Державного бюджету України та напрями її оптимізації.
31.	Видатки Державного бюджету України на науку: склад та вектори оптимізації.
32.	Видатки Державного бюджету України на освіту: склад та вектори оптимізації.
33.	Напрями підвищення ефективності бюджетних видатків в Україні.
34.	Оптимізація видатків державного бюджету України на обслуговування державного боргу.
35.	Оптимізація видатків державного бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення населення.
36.	Оптимізація видатків державного бюджету на економічну діяльність.
37.	Бюджетні інвестиції: склад, динаміка та вектори зростання
38.	Державний кредит і державний борг: вектори оптимізації.
39.	Підвищення ролі державного кредиту в інвестиційно-інноваційному розвитку України.
40.	Державний борг України: оптимізація структури та управління ризиками.
41.	Зовнішній державний борг України: прагматика формування і обслуговування.
42.	Внутрішній державний борг України: прагматика формування і обслуговування.
43.	Вдосконалення управління борговим портфелем держави.
44.	Вдосконалення управління внутрішнім державним боргом в Україні
45.	Вдосконалення управління державним боргом у контексті боргової безпеки України.
46.	Фінансове забезпечення подолання бідності в Україні.
47.	Удосконалення фінансового механізму реалізації соціальної політики України.
48.	Власні надходження бюджетних установ: джерела формування і напрями використання.
49.	Фінансові ресурси закладів охорони здоров'я: реалії формування і перспективи росту.
50.	Вектори реформування системи фінансового забезпечення державних закладів охорони здоров'я.
51.	Оптимізація фінансових ресурсів закладів охорони здоров'я.
52.	Модернізація фінансового забезпечення закладів охорони репродуктивного здоров'я.
53.	Оптимізація бюджетного фінансування видатків на науку та інновації.
54.	Удосконалення планування і фінансування видатків на науково-технічну діяльність.
55.	Удосконалення фінансового забезпечення закладів освіти в умовах соціально орієнтованої економіки.
56.	Бюджетне фінансування загальної середньої освіти в Україні та напрями його оптимізації.
57.	Удосконалення планування і фінансування видатків державного бюджету на освіту.
58.	Удосконалення управління фінансовими ресурсами закладів вищої освіти.
59.	Удосконалення формування та використання фінансових ресурсів установ

	культури і мистецтва в Україні.
60.	Фінансове забезпечення розвитку культурно-мистецьких індустрій в Україні.
61.	Напрями удосконалення аудиту публічних фінансів.
62.	Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм в Україні: виклики та перспективи.
63.	Державний фінансовий аудит господарських операцій суб'єктів господарювання державної форми власності: сучасний стан та перспективи розвитку.
64.	Державний фінансовий контроль за використанням фінансових ресурсів бюджетних установ: виклики та перспективи.
65.	Державний фінансовий контроль за складанням та виконанням місцевих бюджетів: виклики та перспективи.
66.	Європейська модель державного фінансового контролю та перспективи її впровадження в Україні.
67.	Напрями вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні.
68.	Організація державного фінансового контролю за виконанням бюджетних програм: виклики та перспективи.
69.	Організація контролю за формуванням та виконанням бюджетів: виклики та перспективи.
70.	Фінансовий контроль за виконанням місцевих бюджетів та напрями його удосконалення.
71.	Удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту молоді.
72.	Сучасний стан та напрями реформування системи пенсійного забезпечення в Україні.
73.	Підвищення ефективності управління солідарною пенсійною системою в Україні.
74.	Державне пенсійне страхування в Україні: соціально-економічні, фінансові та управлінські аспекти.
75.	Соціальне страхування на випадок безробіття: виклики та перспективи.
76.	Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності: практика та перспективи розвитку.
77.	Формування та використання фінансових ресурсів державного пенсійного страхування: виклики та перспективи.
78.	Організація діяльності Державної казначейської служби України: виклики та перспективи.
79.	Удосконалення касового виконання державного бюджету України.
80.	Проблеми казначейського обслуговування державного бюджету за доходами та напрями їх вирішення.
81.	Проблеми казначейського обслуговування державного бюджету за видатками та напрями їх вирішення
82.	Платіжна система виконання бюджету та вектори її удосконалення.
83.	Удосконалення фінансового контролю в системі казначейства.
84.	Підвищення ефективності контролю органів державної казначейської служби за виконанням бюджетів.
85.	Оптимізація процесу касового виконання державного бюджету за видатками.

86.	Вдосконалення управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування.
87.	Вектори зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування.
88.	Підвищення дієвості фінансової політики органів місцевого самоврядування.
89.	Проблеми і перспективи розвитку бюджетної політики місцевих органів влади.
90.	Напрями забезпечення прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні.
91.	Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування: склад та напрями оптимізації.
92.	Боргова політика місцевих органів влади: світовий досвід і вітчизняні реалії.
93.	Вектори активізації практики місцевих запозичень в Україні.
94.	Місцеві позики як інструмент фінансування розвитку територіальних громад в Україні.
95.	Прагматика та ризики муніципальних запозичень в Україні.
96.	Посилення ролі місцевих запозичень у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
97.	Напрями розвитку комунального кредиту в Україні.
98.	Європейська практика організації муніципальних фінансів: досвід для України.
99.	Напрями зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування в Україні.
100.	Оптимізація соціальних видатків місцевих бюджетів в Україні.
101.	Формування і виконання місцевих бюджетів в Україні: проблеми та напрями удосконалення.
102.	Удосконалення формування місцевих бюджетів в Україні із застосуванням програмно-цільового методу.
103.	Удосконалення планування та виконання місцевих бюджетів в Україні.
104.	Організація виконання місцевих бюджетів за видатками: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії.
105.	Формування та виконання бюджетів міських територіальних громад: сучасні тенденції та напрями удосконалення.
106.	Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні.
107.	Бюджети сільських територіальних громад : проблеми формування і виконання.
108.	Посилення самостійності місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації.
109.	Вплив місцевих бюджетів на економічне зростання регіону.
110.	Вектори зміцнення дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування в Україні.
111.	Доходи місцевих бюджетів України: сучасний стан та проблеми забезпечення.
112.	Доходи місцевих бюджетів України: склад, динаміка, вектори оптимізації.
113.	Оптимізація доходів місцевих бюджетів у контексті фінансової децентралізації.
114.	Удосконалення формування власних доходів місцевих бюджетів як основи фінансової незалежності місцевого самоврядування.
115.	Місцеве оподаткування в Україні: сучасна практика та напрями

	удосконалення.
116.	Перспективи розвитку місцевого оподаткування в Україні.
117.	Податкові надходження місцевих бюджетів України та вектори їх зростання.
118.	Податок на доходи фізичних осіб у формуванні доходів місцевих бюджетів України.
119.	Місцеві податки і збори, їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.
120.	Місцеві податки і збори у системі власних доходів місцевих бюджетів.
121.	Оптимізація видатків місцевих бюджетів в умовах повномасштабної війни в Україні.
122.	Соціальна спрямованість видатків місцевих бюджетів: стан та проблеми забезпечення.
123.	Планування і фінансування видатків на утримання дитячих дошкільних закладів в Україні.
124.	Планування видатків місцевих бюджетів в Україні та вектори його удосконалення.
125.	Прагматика видатків місцевих бюджетів України на житлово-комунальне господарство.
126.	Оптимізація видатків місцевих бюджетів на культуру і мистецтво.
127.	Оптимізація видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я.
128.	Видатки місцевих бюджетів у забезпеченні сталого розвитку територій.
129.	Організація формування і виконання видаткової частини місцевих бюджетів України: виклики та перспективи.
130.	Інвестиційна складова місцевих бюджетів та проблеми її забезпечення.
131.	Вдосконалення міжбюджетних відносин у бюджетній системі України в умовах фінансової децентралізації.
132.	Удосконалення практики надання міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам.
133.	Удосконалення системи міжбюджетних відносин у контексті адміністративно-територіальної реформи в Україні.
134.	Вектори підвищення ефективності бюджетної політики на регіональному рівні.
135.	Напрями удосконалення фінансового забезпечення комунальних підприємств в Україні.
136.	Оптимізація формування і використання фінансових ресурсів комунальних підприємств.
137.	Фінансова діяльність і тарифна політика комунальних підприємств: виклики та перспективи.
138.	Комунальні платежі та їх роль у формуванні фінансових ресурсів підприємств житлово-комунального господарства.
139.	Організація фінансової діяльності комунальних підприємств: виклики та перспективи.
140.	Ефективність управління фінансами комунальних підприємств та напрями її підвищення.
141.	Організація фінансової діяльності підприємств водопостачання та водовідведення: виклики і перспективи.
142.	Організація фінансової діяльності підприємств житлового господарства: виклики та перспективи.

143.	Організація фінансової діяльності підприємств комунального господарства: виклики та перспективи.
144.	Тарифна політика та її вплив на фінансову діяльність підприємств житлово-комунального господарства.
145.	Покращення фінансового забезпечення благоустрою населених пунктів.
146.	Підвищення результативності державного фінансового контролю за формуванням і використанням коштів місцевих бюджетів.
147.	Підвищення результативності фінансового контролю за виконанням місцевих бюджетів.
148.	Підвищення результативності державного фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства суб'єктами господарювання.
149.	Підвищення результативності державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів.
150.	Державний фінансовий аудит фінансово-господарської діяльності установ освіти.
151.	Аудит фінансово-господарської діяльності бюджетних установ.
152.	Фінансова спроможність територіальних громад в умовах реформування системи охорони здоров'я.
153.	Проблеми та перспективи забезпечення фінансової спроможності територіальних громад в умовах повномасштабної війни в Україні.
154.	Сучасні підходи до фінансування охорони здоров'я у країнах ЄС: досвід для України.
155.	Виклики та перспективи реформування фінансування галузі охорони здоров'я в Україні.

Приклад оформлення заяви

Завідувачеві кафедри

студента групи ПФПм-1__

ЗАЯВА

Прошу дозволу на написання кваліфікаційної роботи за ступенем вищої освіти «магістр» на тему: «Підвищення ефективності бюджетного менеджменту (на прикладі міського бюджету м. Дрогобича)».

Керівником кваліфікаційної роботи прошу затвердити д.е.н., проф. Кізиму Т. О.

15 вересня 202__р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи

підпис

(друкується з інформаційної системи ЗУНУ «Студент»)

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет фінансів та обліку

Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

Освітній ступінь магістр

спеціальність 072 фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок

освітньо-наукова програма «Публічні фінанси»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

“_____” _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. **Тема кваліфікаційної роботи** _____

керівник роботи _____

затвержені наказом по університету від _____ 20__ р. № _____

2. **Строк подання здобувачем закінченої кваліфікаційної роботи**

_____ 20__ р.

3. **Вихідні дані до роботи** _____

_____
_____
_____
_____
_____

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** _____

_____
_____
_____
_____
_____

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)** _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____

(друкується з інформаційної системи ЗУНУ «Студент»)

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія**

ШУМ Ілона Юріївна

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
(на матеріалах міського бюджету м. Дрогобича)**

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-наукова програма «Публічні фінанси»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконала
студентка групи ФПФм-1__
Шум Ілона Юріївна

_____

підпис

Науковий керівник:
д.е.н., проф. Кізіма Т. О.

_____

підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«_____» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри

_____

Підпис

АНОТАЦІЯ

Шум І. Ю. Підвищення ефективності бюджетного менеджменту. Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, освітньо-наукова програма «Публічні фінанси». – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 202__.

У роботі розглянуті підходи до трактування змісту, видів та принципів бюджетного менеджменту, методики оцінювання його ефективності; проведено аналіз бюджетного менеджменту та охарактеризовано його ефективність на прикладі міського бюджету м. Дрогобича; проаналізовано зарубіжний досвід управління бюджетними ресурсами, розроблено напрями вдосконалення бюджетного менеджменту в Україні в контексті підвищення його ефективності.

ANNOTATION

Shum I. Yu. Increasing the budget management efficiency. Manuscript.

Doctoral studies for the education level «Master's Degree» with the title 072 – «Finance, banking, insurance and stock market». – West Ukrainian National University, Ternopil, 202__.

The paper examines approaches to interpreting the content, types, and principles of budget management, as well as methodologies for assessing its effectiveness. An analysis of budget management is conducted, and its effectiveness is characterized using the example of the city budget of Drohobych. Foreign experience in managing budgetary resources is also analyzed, and directions for improving budget management in Ukraine are developed in the context of enhancing its effectiveness.

Бланк відгуку наукового керівника
(друкується з інформаційної системи ЗУНУ «Студент»)
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

ВІДГУК

наукового керівника _____
на кваліфікаційну роботу студента (ки) групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: _____

Актуальність теми: _____

_____
_____
_____
_____
_____

Самостійні розробки і пропозиції автора: _____

_____
_____
_____
_____

Практичне значення роботи: _____

_____
_____
_____
_____
_____

Недоліки: _____

_____
_____

Загальний висновок: _____

_____
_____
_____
_____
_____

Науковий керівник

_____ (прізвище, ініціали)(підпис)

“ ____ ” _____ 20 ____ р.

(друкується з інформаційної системи ЗУНУ «Студент»)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студента (ки) групи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: _____

Виконану на матеріалах: _____

Актуальність теми: _____

Самостійні розробки і пропозиції автора: _____

Практичне значення роботи: _____

Недоліки: _____

Загальний висновок: _____

Рецензент: _____

_____ (посада, місце роботи, вченезвання, науковий ступінь)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

МП _____ «_____» _____ 20__ р.

(підпис)

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія**

ШУМ Ілона Юрїївна

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
(на матеріалах міського бюджету м. Дрогобича)**

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-наукова програма «Публічні фінанси»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Частина 2

ДОДАТКИ

Шкала оцінки схожості академічних текстів, що перевіряються на платформі Turnitin Similarity

№ п/п	Показник схожості, %	Рішення щодо допуску
1	0–10	Схожість у межах норми, робота допускається до захисту
2	10–25	Здобувач готує спеціальну таблицю, в якій зазначає, яким чином він виправив запозичений текстовий матеріал; після того робота допускається до захисту
3	25–40	Здобувач виправляє текст, проходить повторну перевірку на плагіат та подає роботу на розгляд комісії із доброчесності відповідної кафедри
4	40 і більше	Робота не допускається до захисту

У випадку, якщо показник схожості академічного тексту, поданого для перевірки на виявлення ознак плагіату, перевищує 40 відсотків, робота може допускатися до захисту за процедурою повторної перевірки з дозволу проректора з науково-педагогічної роботи. Дозвіл надається на основі особистої заяви здобувача на ім'я проректора.

**Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до
Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», що установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах.

Зразки оформлення різних категорій джерел та інформаційних ресурсів, використаних при написанні роботи, наведено нижче.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 3. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 4. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 5. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 6. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016): ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Запоріжжя, 5- 6 жовт. 2017 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: Книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломoeць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломoeць. Київ, 2009. С. 195–197. 2. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Довідкові видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.

Періодичні видання (журнали, газети)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 2. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 4. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H- SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Рецензії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Драч О.О. [Рецензія]. <i>Український історичний журнал</i>. 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси : Інтраліга TOP, 2015. 112 с.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12. № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

Приклади ілюстрацій (схеми, графіки, діаграми)

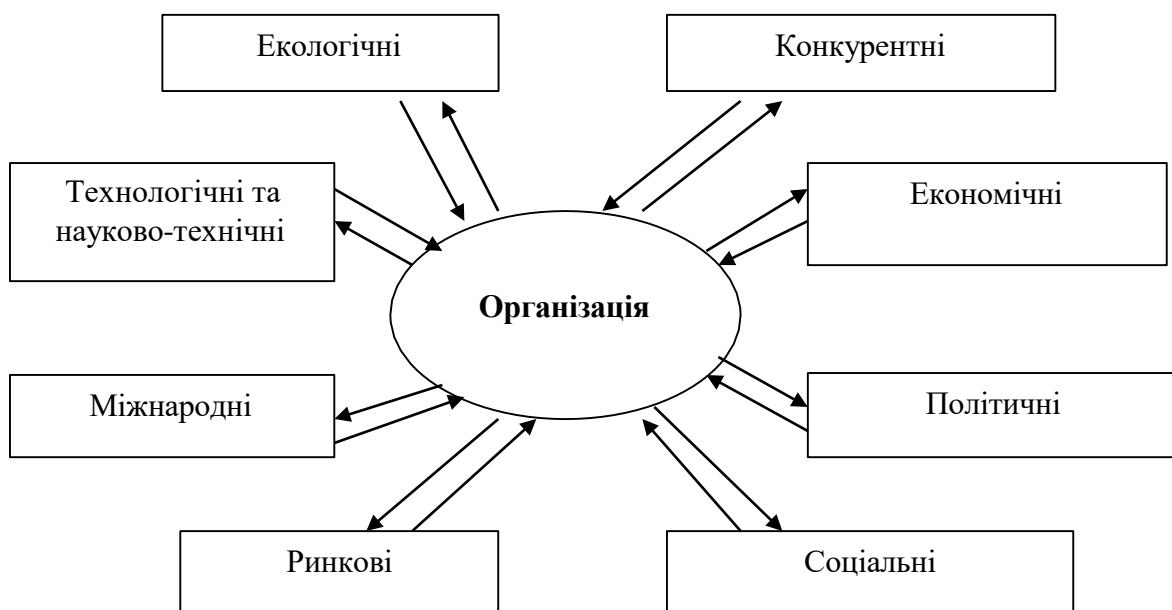

Рис. 5.2. Чинники зовнішнього середовища організації

Рис. 2.8. Динаміка кількості народжених, померлих та природного приросту населення Тернопільської області

Продовження додатку М

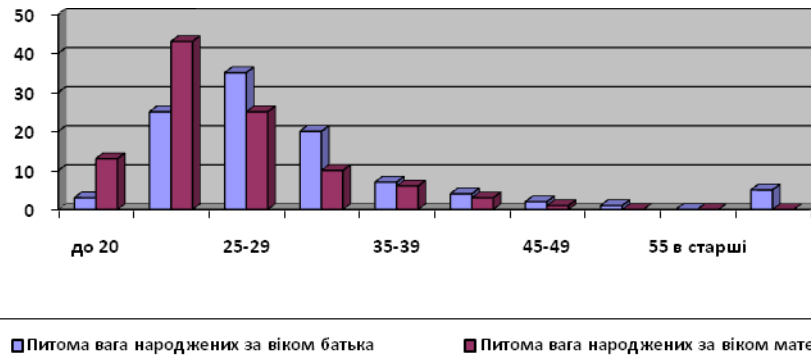
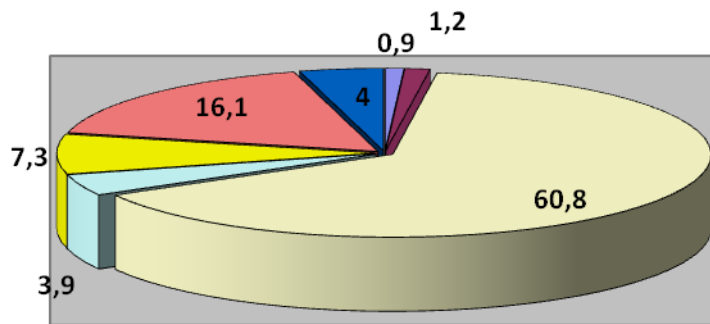

Рис. М.1. Структура народжених за віком батька і матері у Тернопільській області

- інфекційних та паразитарних хвороб
- хвороб органів дихання
- зловякісних новоутворень
- зовнішніх причин
- з них від туберкульозу
- хвороб системи кровообігу
- хвороб органів травлення

Рис. М.2. Структура померлих за причинами смерті у 20_р.

Рис. М.3. Рівень старіння населення Тернопільської області станом на 1.01.20_р.

Перелік умовних позначень

ЗВО	- заклад вищої освіти
СВО	- ступінь вищої освіти
ОНП	- освітньо-наукова програма
АК	- атестаційна комісія
КР	- кваліфікаційна робота
ВР	- властивий ризик
ДФК	- Державний фінансовий контроль
ЄРСБА	- Євразійська рада сертифікованих бухгалтерів і аудиторів
ВІТ	- відділ інформаційних технологій
ІС	- інформаційна система
КСБО	- комп'ютеризована система бухгалтерського обліку
МК	- мережевий комп'ютер
МНМА	- малоцінні необоротні матеріальні активи
НДО	- недержавні організації
НМА	- необоротні матеріальні активи
НСБО	- національна система бухгалтерського обліку
ПКУ	- Податковий кодекс України
САУ	- Спілка аудиторів України
USGAAP	- загальноприйняті стандарти обліку США

Мовні конструкції, що використовуються у наукових працях для виконання функції зв'язку між реченнями

Мовна функція	Лексичні засоби		
Причина та її наслідок, умова та наслідок	(і) тому, тому, що		
	оскільки		
	з чого звідки	виходить	
	внаслідок		
	у результаті		
	на основі вищезазначеного, на підставі вказаного вище		
	у зв'язку з цим		
	згідно з цим		
	у цьому випадку		
	за таких умов		
	у такому випадку		
	(а) якщо (ж)..., то ...		
	що	свідчить	
		вказує	
говорить			
відповідає			
дає можливість			
дозволяє			
сприяє			
має значення			
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, у першу чергу		
	першим наст упним попереднім	кроком	
	одночасно, у той же час,		
	поруч з цим, поряд з таким		
	попередньо, вище, раніше		
	ще раз, знову		
	потім, нижче, після цього		
	згодом, далі, пізніше		
	по-перше, по-друге і т.п.		
	зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу		
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу		
на закінчення, зрештою, нарешті			
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою		
	як ..., так і...; так само, як і...		
	не тільки, але і (й)		
	порівняно з; якщо ..., то ...		
	на відміну, навпаки, на противагу		
	аналогічно, таким чином, також		
	з одного боку, з іншого боку		
Доповнення або уточнення	також і, до того ж, при цьому, разом з тим		
	окрім того		
	понад		

	особливо, а надто	
Посила ння на попередній або наступний	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
	як було	казано
		показано
		доведено
		відзначено
		отримано
		знайдено
		встановлено
		згадано
		виходячи з міркувань
		як підкреслювалось, вказувалось вище
		згідно з цим
		відповідно до цього
		відповідним чином
		у зв'язку з цим
		у зв'язку з вищевикладеним
	цей, що розглядається, вищевказаний і т.п.	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу,	
	такого виду, схожий на ...	
	багато з них, один з них, деякі з них	
	наступний, деякий, надалі, подальший, такий, другий	
	більшість, більша частина	
	керуючись положенням	
Узагальнення, висновок	дослідженням встановлено	
	як наслідок	
	таким чином, отже	
	у результаті, у кінцевому підсумку	
	з відси, з цього	витікає
		виходить
		стає зрозумілим
	це	очевидно
		дозволяє зробити висновок
		дозволяє дійти висновку
зводиться до такого		
	свідчить	
	переконує	
	на закінчення, і нарешті	
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу	
	прикладом може слугувати (бути)	
	такий же (наприклад)	
	у випадку, для випадку	
	про те може свідчити; що очевидно	
Введення інформації	нової розглянемо такі випадки	
	зупинимось детально на ...	
	основні переваги цього методу полягають ...	
	деякі додаткові зауваження ...	
	декілька слів щодо перспектив дослідження ...	
	наведемо декілька прикладів	

**Основні технічні вимоги (показники)
до оформлення кваліфікаційних робіт (КР)**

№ п. /п.	Показники	ОП П
	Обсяг основної частини КР (вступ, розділи, висновки), стор.	50- 60*
2	Брошування тексту КР в тверду обкладинку	+
3	Обсяги (стор.):	
	- вступу	3-4
	- висновків і пропозицій	4-5
4	Кількість розділів	3
6	Питома вага розділів (%):	
	- Розділу 1	30
	рекомендована кількість підрозділів	2
	- Розділу 2	40
	рекомендована кількість підрозділів	2
	- Розділу 3	30
	рекомендована кількість підрозділів	2
7	Кількість використаних джерел	40- 60
8	Апробація результатів виконання КР:	
	а) виступ на наукових конференціях з друкуванням тез	2
	б) підготовка і видання наукової статті	1

Таблиця українсько-англійської транслітерації

Українська літера	Англійська літера	Українська літера	Англійська літера
А	A	П	P
Б	B	Р	R
В	V	С	S
Г	H	Т	T
Ґ	G	У	U
Д	D	Ф	F
Е	E	Х	KH
Є	Ye (на початку слова) ie (в інших позиціях)	Ц	TS
		Ч	CH
Ж	ZH	Ш	SH
З	Z	Щ	SHCH
И	Y	Ь	-
І	I	,	(,) у кінці слова (факультативно)
Ї	Yi (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ю	Yu (на початку слова) iu (в інших позиціях)
Й	Y (на початку слова) i (в інших позиціях)	Я	Ya (на початку слова) ia (в інших позиціях)
К	K	- ЬО-	-Ю-
Л	L	- КС-	-KS-
М	M	- ИЙ-	-YI-
Н	N	-Й-	-II-
О	O	-ЗГ-	-ZGH-

Список рекомендованої літератури

1. Abeysekera R. Examining Counsellor Expertise: Evidence from the Sri Lankan Microfinance Sector. *Business Ethics and Leadership*. 2020. No 4 (1). P. 57-67. DOI: [http://doi.org/10.21272/bel.4\(1\).57-67.2020](http://doi.org/10.21272/bel.4(1).57-67.2020)
2. Aziz H., Shah N. Participatory budgeting: Models and approaches. *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. Springer, Cham, 2021. P. 215–236. URL: <https://arxiv.org/pdf/2003.00606.pdf>.
3. Core Principles for Effective Islamic Deposit Insurance Systems. 2021. 81 p.
4. Global Banking Annual Review 2022: Banking on a sustainable path. McKinsey & Company. 2022. 46 p.
5. Gruber J. *Public Finance and Public Policy: textbook*. 6th edition, Worth Publishers, 2019. 896 p.
6. Hayes A. Financial Markets: Role in the Economy, Importance, Types, and Examples. *Investopedia*. May 31, 2022. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp>
7. Julija A. These Fintech Statistics Show an Industry on the Rise. *Fortunly*. February 11, 2022. URL: <https://fortunly.com/statistics/fintech-statistics/>
8. Koval N. Budget system and accounting in budgetary institutions. *Three Seas Economic Journal*. 2020. Vol. 1(1). P. 7-13. doi: 10.30525/2661-5150/2020-1-2.
9. Lobodina Z. M., Lopushniak H. S., Kizyma T. O., Lyvdar M. V. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2 (33). P. 463–472.
10. Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioural finances. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2022. Vol. 5 (46). P. 109–125. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3886/3661>
11. Lysiak L., Kachula S., Hrabchuk O., Filipova M., Kushnir A. Assessment of financial sustainability of the local budgets: case of Ukraine. *Public and Municipal Finance*. 2020. Vol. 9 (1). P. 48-59. DOI [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.09\(1\).2020.05](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.09(1).2020.05).
12. Lysiak L., Kachula S., Hrabchuk O., Ziuzin V. Development of corporative social responsibility and financing of social programs: regional aspect. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. - Magnanimitas*. 2021. Vol. 11/01 (XV). P. 73-82. URL: <https://www.hrpub.org/download/20211130/UJAF33-12225345.pdf>
13. Ostrovska H., Demianyshyn V., Maliuta L., Sherstiuk R., Kuz T., Demkiv I. Conception of an effective budget process and ways of improvement regional budget policy. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*. 2020. Vol. 12 (7). P. 1686–1690.
14. Richard W. Tresch. *Public Finance: A Normative Theory: textbook*. 4th edition, Academic Press, 2022. 568 p.
15. Robert D. Lee Jr., Ronald W. Johnson, Philip G. Joyce. *Public Budgeting Systems: textbook*. 10th edition, Jones & Bartlett Learning, 2020. 575 p.
16. Shadow banking in China: a looming shadow. *Caixabankresearch*. URL: <https://www.caixabankresearch.com/en>
17. Standard & Poor's / S&P Global Ratings URL: https://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/home
18. Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2019 Edition. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2019.pdf
19. Vartsaba V., Zaslavska O. FinTech industry in Ukraine: problems and prospects for the implementation of innovative solutions. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-46-55>
20. Voznyak H., Mulska O., Kloba T., Kloba L. Assessing and strengthening budgetary security of regions and their amalgamated hromada in an unstable economy: A case for Ukraine. *Public and Municipal Finance*. 2021. Vol. 10 (1). P. 138-150. DOI: 10.21511/pmf.10(1).2021.11
21. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
22. Балицька М. В., Бровенко К. С. Фінансові технології як драйвер розвитку фінансових ринків. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 59-65.
23. Банківська система: підручник / М. Крупка та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.

24. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях: навч. посібник. / уклад.: О. М. Гладчук, І. Я. Ткачук, В. М. Харабара. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
25. Біляк Ю. В., Тітенко З. М. Податкова система: навч. посіб. / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: НУБіП України, 2021. 633 с.
26. Брежнева-Єрмоленко О., Тіткова Н., Черкасова Т. Теоретичні і практичні аспекти функціонування Єдиного казначейського рахунку як основного рахунку держави. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 12 (88). С. 106-109.
27. Булигіна О. Ю. Особливості правового регулювання внутрішнього аудиту в органах Державної казначейської служби України. *Право і суспільство*. 2020. № 6-2. С. 77–82.
28. Булигіна О. Ю. Напрями, види та об'єкти внутрішнього аудиту в органах державної казначейської служби України. *Правові новели*. 2020. № 11. Т. 2. С. 19–26.
29. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула та ін. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
30. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 624 с.
31. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
32. Бюджетно-податкова безпека: навчальний посібник / за ред. Г. В. Миськів. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 276 с.
33. Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система: підручник. К.: Знання України, 2019. 567 с.
34. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3-тє вид., змінєне і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.
35. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
36. Вовчак О. Д., Руцишин Н. М. Банківська справа: навч. посіб. / відп. за вип. С. В. Пічи. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 560 с.
37. Возняк Г. В., Коваль В. М. Видатки місцевих бюджетів через призму війни в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2022. Вип. 2 (154). С. 9-14. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20222\(154\)/sep20222\(154\)_009_VoznyakH,KovalV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20222(154)/sep20222(154)_009_VoznyakH,KovalV.pdf)
38. Возняк Г., Мульська О., Патицька Х., Раделицький Ю. Фінансові дисбаланси та їхній вплив на розвиток регіонів України в умовах економічної нестабільності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 1(42). P. 240–249. URL: <https://doi.org/10.55643/fcapter.1.42.2022.3706>
39. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.
40. Волш К. Ключові показники менеджменту. 100+ фінансових коефіцієнтів для ефективного управління компанією / пер. з англ. Я. Вішталюк, за наук. ред. М. Колісника. К.: Наш Формат, 2023. 428 с.
41. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/105.pdf
42. Герчаківський С. Д., Сідляр В. В. Фіскальне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2020. 280 с.
43. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування. Монографія. Економічна думка ТНЕУ, 2020. 516 с.
44. Горин В. П., Булавинець В. М. Теоретичні засади бюджетних трансфертів як інструмента фінансового регулювання суспільного добробуту. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 5/1. С. 11-17.
45. Горин В. П., Коваль С. Л. Проблеми ефективності та вектори модернізації фіскальної політики у галузі культури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 20. С. 17-23.
46. Гринчишин І. М. Добробут територіальної громади: фінансове забезпечення в умовах нової парадигми регіонального розвитку / за наук. ред. І. З. Сторонянської; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2020. 380 с.
47. Грінько І. М. Міжнародні фінанси: навч. посіб. / КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 109 с.

48. Далик В., Pawlowski G., Кондратюк С., Формазюк О., Головатий О.-М. Теоретико-методичні засади використання контрактного підходу в системі організації фінансового менеджменту на підприємствах ІТ-сектору. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/167>
49. Демченко О. П. Казначейське обслуговування доходів місцевих бюджетів в умовах сталого розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50. Ч. 2. С. 104-109.
50. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. №169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text>
51. Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 р. № 1070. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-%D0%BF#Text>
52. Джерелейко С. Інструментарій покращення фінансових результатів у системі зміцнення економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Т. 1. С. 67–74. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-10.pdf>
53. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
54. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.
55. Журавльова І. Фінансовий менеджменту у сучасному вимірі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 188–204.
56. Заваденко О., Колоша В. Перспективи впровадження принципів управління, характерних для великих компаній з метою покращення фінансових показників діяльності в малому бізнесі. *Via Economica*. 2024. № 5. С. 42–47 URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-5-6>
57. Захарова Н. Фінансовий менеджмент та його особливості в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. №4 (26). С. 38–47.
58. Іванченкова Л. В., Степаненко С. В., Євтушевська О. О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 125–129.
59. Інструкція про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків: Постанова Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-22#Text>.
60. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом 2017–2020 років. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
61. Іоргачова М., Коцюрубенко Г., Ковальова О. Оцінка вартості компанії: сутність та алгоритм. *ЛОГОС: Збірник наукових праць*. 2020. <https://doi.org/10.36074/03.04.2020.v1.10>
62. Казначейська система: підручник / за наук. ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого, д. е. н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
63. Кальченко О., Шишкіна О., Данилович В. Фінансова звітність як інструмент фінансового менеджменту. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1(37). С. 288–300 URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-288-300](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-288-300)
64. Карашенко В., Рибіцький О. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-139>
65. Кириленко О., Баранець Я. Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник ТНЕУ*. 2020. №3. С. 54-68.
66. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3. С. 23-37. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1457/1463>
67. Кізима Т. О., Горин В. П. Видатки бюджету на надання житлових субсидій та їх вплив на суспільний добробут. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2 (63). С. 96-106.
68. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Костецький В. В. Концептуалізація трансфертного ціноутворення як мультифункціонального інструменту фінансового менеджменту складно

- організованих та інтегрованих підприємницьких структур. *Світ фінансів*. 2024. № 1(78). С. 8–26.
69. Кнейслер О., Спасів Н., Кізіма Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1 (60). С. 8–19.
  70. Ковалевич Д., Рошило В. Реалії та перспективи розвитку системи казначейства України. *Фінанси і кредит*. 2022. Вип. II (86). С. 66-78. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald_en/content/download/archive/2022/v2/5.pdf
  71. Коваль Н., Ткачук Л., Панасенко І. Стратегії фінансового менеджменту в умовах непередбачених коливань фінансового ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-68>
  72. Ковальов В., Асташов Д. Процес формування та напрями оптимізації структури фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 199–207 URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.23>
  73. Колодізев О. М., Рац О. М., Киркач С. М., Азізова К. М. Банківська справа: навчальний посібник / Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 347 с.
  74. Кудлаєнко С., Романенко Є., Чорна Н. Методико-прикладні положення фінансового менеджменту реалізації стратегії інноваційно-технологічної модернізації бізнесу. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 2. С. 203–208. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-26>
  75. Курков М. С. Модель системи управління фінансами підприємств засобами штучного інтелекту. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 52/2. С. 147–153.
  76. Кучер Г. В. Державні фінансові ресурси: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 608 с.
  77. Лановська Г. І., Багацька К. В., Касьянова А. О. Управління вартістю підприємства. Практикум. Київ: КНТЕУ. 2020. 28 с.
  78. Лободіна З. М., Булавинець В. М., Данильців Х. Т. Бюджетне фінансування освітніх послуг: сучасні тенденції та перспективи вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12/2. С. 20–29.
  79. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізіма Т., Савчук С. Сучасні тенденції розвитку та наслідки трансформації бюджетної системи України в контексті реформування управління публічними фінансами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 38–56.
  80. Лободіна З., Корнацька Р., Нечепоренко В. Міжбюджетні трансферти як фінансовий інструмент зменшення диспропорцій та активізації регіонального розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 1 (74). С. 76–89.
  81. Лопатовська О., Бомок А. Можливості застосування зарубіжного досвіду у процесі управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 1. С. 88–91.
  82. Луніна І. О. Потенціал публічних фінансів для забезпечення видатків воєнного періоду та поствоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 7–26. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.08.007>.
  83. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2020. 440 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/339.pdf>
  84. Луніна І. О., Білоусова О. С., Фролова Н. Б. Особливості формування фіскального простору у воєнний та поствоєнний періоди. *Економіка та держава*. 2022. № 4. С. 20–28. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.4.20.
  85. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навчальний посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.
  86. Макогон В. Д., Адаменко І. П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 177–183.
  87. Марченко Л. Реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів в Україні в умовах розвитку інформаційних технологій. *Публічне урядування*. 2020. Вип. 4 (24). С. 226-237. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4\(24\)-226-237](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4(24)-226-237)
  88. Марченко Л. Ю. Оптимізація ресурсного забезпечення органів казначейства: архетипний підхід. *Публічне урядування*. 2021. Вип. 1 (26). С. 134-142. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-134-142](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-134-142)
  89. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави: навчальний посібник.

- Львів, 2020. 356 с.
90. Мацук З. А. Інформаційне поле ринку цінних паперів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 5–14. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7432&i=0>
  91. Мещеряков А. А., Архирейська Н. В. Гроші та кредит (практикум): навчальний посібник. Дніпро: УМСФ, 2022. 171 с.
  92. Микитюк І. С. Теоретичні засади цифровізації казначейства України. *Економічний вісник університету*. 2022. Вип. 54. С. 19-23.
  93. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2020. 272 с.
  94. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
  95. Молодик М. Концептуальні засади управління фінансовими потоками в сучасних логістичних системах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-29>
  96. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 300 с.
  97. Насібова О. В. Фінансовий механізм соціального захисту як інструмент регулювання рівня життя населення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 48–54. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.48
  98. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України. Станом на 20 травня 2020 року. / за заг. ред. В. Я. Мацюка. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 312 с.
  99. Непочатенко О. О., Пташник С. А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9168>
  100. Нечипоренко А., Костікова К. Адаптація зарубіжних практик фінансового ризик-менеджменту до діяльності українських підприємств. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2023. № 1(11), 46-58. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/180>
  101. Ніколаєва О. М., Маглаперідзе А. С. Місцеві фінанси: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2021. 354 с.
  102. Нікольчук Ю. Фінансовий менеджмент під час війни. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. №2. 215–223 URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-28>
  103. Нікольчук Ю., Драч А. Фінансовий механізм управління активами підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2024. №2(07) С. 63-70. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-11>
  104. Олійник О. О. Грошові і фінансові потоки в системі фінансового менеджменту підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 32–37.
  105. Пелехатий А. Інституційно-правове забезпечення формування та реалізації бюджетної політики розвитку територій України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1. С. 140–151.
  106. Підлипна Р., Підлипний Ю., Індус К. Використання статистичних методів у фінансовому менеджменті для оптимізації прийняття управлінських рішень. *Молодий вчений*. 2024. № 4(128) С. 215–220 URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-4-128-27>
  107. Податкова система: навчальний посібник / І. С. Волохова та ін.; за ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
  108. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
  109. Полчанов А. Ю., Довгалюк В. В. Фінансовий ринок: навч. посібник. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 120 с.
  110. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>
  111. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
  112. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.
  113. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

114. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#n17>.
115. Про затвердження Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні від 25.09.2018 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>.
116. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.
117. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі: Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19>.
118. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні: Наказ Міністерства фінансів України від 3.03.2020 р. № 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0094201-20#Text>.
119. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку застосування органами Державної казначейської служби України заходів впливу за порушення бюджетного законодавства: Наказ Державної казначейської служби України від 29.12.2012 р. №394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va394840-12#Text>
120. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 р. №1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text>
121. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2013 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1915-13#Text>.
122. Про затвердження Порядку ведення Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 р. №26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-2017-%D0%BF#Text>
123. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. №590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-p#Text>
124. Про затвердження Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій в системі Державної казначейської служби України: Наказ Державної казначейської служби України від 27.12.2013 р. №217. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0217840-13#Text>
125. Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 22.06.2012 р. №758. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-1212>
126. Про затвердження Порядку відображення у бухгалтерському обліку операцій по виконанню державного бюджету: Наказ Державної казначейської служби України від 19.12.2019 р. № 356. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/npa/poryadok-vidobrazhennya-u-buhgalterskomu-obliku-operacij-po-vikonannju-derzhavnogo-byudzhetu>
127. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 р. №1407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13>
128. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2013 р. №43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-13#Text>
129. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів: Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 р. № 938. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12#Text>
130. Про затвердження Порядку організації роботи, функцій та завдань структурних підрозділів органів Державної казначейської служби України з питань ведення обліку та складання звітності: України: Наказ Державної казначейської служби України від 17.11.2014 р. №318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0318840-14#Text>
131. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської

- служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 02.03.2012 р. №309. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text>
132. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
  133. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. №679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
  134. Про результативні показники бюджетної програми: Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10>.
  135. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 02.10.2012 р. № 5411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>.
  136. Радіонов Ю. Д. Формування видатків бюджету: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 616 с.
  137. Рамський А. Ю., Жукова Ю. М., Обушний С. М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях: навч. посіб. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
  138. Регулятори фінансового ринку затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. <https://www.kmu.gov.ua/news/regulyatori-finansovogo-rinkuzatverdili-strategiyu-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>
  139. Решетник Н. І., Насікан Н. І., Клименко О. М., Світлична К. С., Сусллова Т. О. Стратегічний фінансовий менеджмент у діяльності корпорацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 2(37). С. 134-141.
  140. Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *«Modern Economics»*. 2021. № 27. С. 166-175. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/27-2021/rohanova.pdf>
  141. Роменська К. Ліквідність бюджетних потоків, зосереджених на єдиному казначейському рахунку України. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 24. С. 113-117. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/530/516>
  142. Савчук С., Дем'янюк А., Гупаловська М. Роль видатків місцевих бюджетів України у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону. *Вісник ТНЕУ*. 2020. Вип. 4 (98). С. 52–64.
  143. Сидоренко Д. Місце та роль Державної казначейської служби України в системі управління державним боргом. *Молодий вчений*. 2022. Вип. 2 (102). С. 49-54.
  144. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система: навчальний посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
  145. Становлення та розвиток податкової системи України монографія / М. Г. Волощук та ін.; Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т, Голов. упр. ДПС України у Закарпат. обл., Місц. осередок ГО «Всеукр. асоц. ветеранів ДПС України» Закарпат. обл. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. 169 с.
  146. Стецюк П. А. Інформаційне забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 2(45). С. 48–55.
  147. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Березень 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku7686>
  148. Танчак Я. А. Інтернет-трейдинг на українському ринку фінансових інвестицій. *Економічний простір*. 2020. № 101. С.172–182.
  149. Український каталог фінтех-компаній 2021. URL: <https://fintechua.org/market-map>
  150. Фінанси підприємств: підручник / Н. О. Власова та ін.; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків: Світ книг, 2018. 437 с.
  151. Фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Університетська думка, 2024. 632 с.
  152. Фінанси: підручник / І. О. Лютий та ін.; за ред. І. О. Лютого. К.: Ліра-К, 2021. 728 с.
  153. Фінансова стабільність. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability>.
  154. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Н. В. Трусова та ін.; Тавр. держ. агротехнол. ун-т ім. Дмитра Моторного. Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2021. 235 с.
  155. Хома Д. М., Лопатовський В. Г., Матюх С. А. Концептуальний базис фінансового менеджменту в сфері забезпечення економічної безпеки підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 4. С. 145–152. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/ujae_2022_r04_a21.pdf

156. Хомутенко А. В. Державний контроль ефективності управління державними фінансами України. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 48-56.
157. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України: монографія. К.: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 384 с.
158. Чубук Л. П., Яценко О. В., Овандер Н. Л. Вплив цифрової економіки на зміну моделей бізнесу та фінансового управління: інституціоналізація цифрових трансформацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. №1(44). С. 58–64. URL: DOI: 10.31673/2415-8089.2024.010008
159. Шевченко Н., Мельник С. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
160. Шелудько В. М., Вірченко В. В. Ринок цінних паперів: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Київський університет, 2020. 191 с.
161. Шелудько С. А. Міжнародні стандарти банківської справи: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 260 с.
162. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система: практикум: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 400 с.
163. Ясинська Д. В., Добровольська О. В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 81–84.